

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2024

Anna Eronen Sanna Tomukorpi

Autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet Turun seudulla

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus

2024 | 77 sivua

Anna Eronen Sanna Tomukorpi

Autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet Turun seudulla

Opinnäytetyömme aiheena on autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet Turussa ja Turun lähikunnissa. Sen toimeksiantajana on Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry. Opinnäytetyömme tavoitteena on kartoittaa mitä autismikirjon lapset ja nuorten harrastavat, ja miten hyvin Turussa ja lähikunnissa tarjottava harrastustarjonta vastaa autismikirjon lasten tarpeita. Lisäksi selvitämme mahdollisia kehittämisaiheita ja kohderyhmän toivomuksia harrastusten suhteen.

Opinnäytetyömme tutkimusaineistona on Aisti ry: n sosiaalisessa mediassa kesäkuussa 2024 julkaisemamme ”Webropol-kysely” ”Autismikirjon lasten ja nuorten harrastukset Turun seudulla”. Kysely suunnattiin Aisti ry: n jäsen- ja seuraajaperheille. Saimme kyselyyn vastauksia 15 kpl. Kyselyyn vastattiin seuraavista kunnista: Turku, Lieto, Kaarina, Rusko ja Paimio. Kyselyaineiston tutkimusmetodina käytimme laadullista sisällönanalyysia ja Survey-menetelmää.

Opinnäytetyömme tulokset kertovat, että autismikirjon lapset harrastavat liikuntalajeja suhteessa enemmän luovaan toimintaan ja tekniseen toimintaan. Vastausten mukaan nykyinen harrastustarjonta ei vastaa kohderyhmän tarpeita, vaan harrastuksia tulisi tarjota monipuolisemmin ja niiden tulisi kattaa myös Turun lähikunnat laajemmin. Vastaajat kokivat harrastuksen ohjaajan roolin tärkeäksi, ja autismikirjon erityispiirteiden huomioiminen harrastustoiminnassa nousi keskeiseksi tekijäksi.

Asiasanat: Autismi, autismikirjo, lapset, nuoret, harrastukset, Turku

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme

2024 | 77 Total number of pages

Anna Eronen Sanna Tomukorpi

Recreational opportunities for children and young people on the autism spectrum in the Turku region

The topic of our thesis is Recreational opportunities for children and young people on the autism spectrum in Turku and the surrounding municipalities. Our thesis is commissioned by the Autism and ADHD Association in Turku region - Aisti ry. The aim is to map out what hobby's children and young people on the autism spectrum have, and how well the leisure activities offered in Turku and nearby municipalities meet the needs. In addition, we investigate possible development topics and the target group's wishes regarding hobbies.

The research material for our thesis was the Webropol survey "Hobbies of children and young people on the autism spectrum in the Turku region" published on Aisti ry's social media in June 2024. The survey was aimed at the member and follower families of Aisti ry. We received fifteen responses to the survey. We got answers from following municipalities: Turku, Lieto, Kaarina, Rusko and Paimio. We used qualitative content analysis and the Survey method as research methods for the survey data.

The results of our thesis indicate that children on the autism spectrum engage in sports more in relation to creative and technical activities. According to the responses, the current range of hobbies does not meet the needs of the target group, but hobbies should be offered in a more diverse manner, and they should also cover the surrounding municipalities of Turku more extensively. The respondents felt that the role of a hobby instructor was important, and considering the special characteristics of the autism spectrum became a key factor in leisure activities.

Keywords:Autism, autism spectrum, children, young people, hobbies, Turku

Sisältö

Käytetyt lyhenteet ja sanasto	7
1 Johdanto	9
2. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	11
2.1 Tutkimuksen tarve ja perustelut	11
2.2 Tutkimusympäristön kuvaus	12
2.3 Tutkimuksen eteneminen ja tutkimusmenetelmät	13
2.4 Tutkimusaineisto(t) ja tutkimusaineiston analyysitavat	15
3 Autismikirjo ja eri näkökulmat	18
3.1 Medikaalinen näkökulma	19
3.2 Neuromonimuotoisuus	20
3.3 Vammaisuuden sosiaalinen määritelmä	22
3.4 Lait tukemassa autismikirjon ihmisten oikeuksia	23
3.5 Yhdenvertaisuus ja sosiaalisesti kestävä kehitys	24
4 Harrastaminen osana lapsen ja nuoren kehitystä	26
4.1 Lapsen itsetunnon kehitys	26
4.2 Autismikirjon lapsen itsetunnon kehitys	27
4.3 Autismikirjon lapset harrastajina	28
5 Turun ja lähikuntien tarjoamat harrastusmahdollisuudet	31
5.1 Soveltavan liikunnan harrastukset	31
5.2 Harrastamisen Turun malli	32
5.3 Seurakuntien ja kansanopistojen tarjoamat harrastusmahdollisuudet	33
5.4 Yhdistysten järjestämä toiminta	36
6 Opinnäytetyön tulokset	37
6.1 Tutkimuskysymykset	37
6.2. Vastaajien taustatekijät	38
6.2.1 Kyselyyn vastaaja ja ikä	38

6.2.2 Vastaajien asuinpaikkakunta	39
6.3 Toivottu harrastustoiminta ja nykyiset harrastukset	40
6.3.1 Toivottu harrastustoiminta	40
6.3.2 Nykyiset harrastukset	41
6.3.3 Toivotun ja toteutuneen harrastuksen suhde	42
6.3.4 Harrastamisen onnistuminen	44
6.4 Esteitä harrastuksiin osallistumiselle	45
6.5 Harrastuksessa viihtyminen ja harrastuksen ohjaajan huomiointi	48
6.6 Toiveita harrastusmahdollisuuksien suhteen	51
6.7 Autismikirjon lasten huomioiminen harrastuksissa	53
6.8 Mitä haluaisit vielä kertoa autismikirjon lasten ja nuorten harrastuksista Turun seudulla?	55
6.9 Yhteenveto	57
7 Lopuksi	60
7.1 Sisällön ja tulosten arviointi	60
7.2 Työskentelyn arviointi (Oppimisprosessi ja ammatillinen kehitys)	60
7.3 Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu	61
7.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	62
7.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja tutkimusideat	63
Lähteet	64

Liitteet

Liite 1. Aisti ry:n harrastukset kevät 2024

Liite 2. Webropol-kyselytutkimus

Liite 3. Webropol-kyselytutkimuksen saatekirje

Liite 4. Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan esite, syksy 2023 ja kevät 2024

Liite 5. 2023–2024 Rajatonta liikuntaa – liikuntaa yli rajojen

Kuviot

Kuvio 1. Opinnäytetyön aikataulu ja eteneminen.	14
Kuvio 2. Vastaajan lapsen/nuoren ikä täysinä vuosina.	38
Kuvio 3. Vastaajien määrä kuntaa kohden.	39
Kuvio 4. Toivotut harrasteet.	41
Kuvio 5. Eri harrastustyyppien yleisyys vastanneilla.	42
Kuvio 6. Toivotun ja toteutuneen harrasteen suhde.	43
Kuvio 7. Harrastamisen onnistuminen eri tavoin.	44
Kuvio 8. Esteet harrastuksille.	45
Kuvio 9. Huomioinnin ja harrastuksessa viihtymisen määrät vastauksissa.	48
Kuvio 10. Huomioinnin suhde viihtymiseen.	50
Kuvio 11. Toiveita harrastusmahdollisuuksiin.	51
Kuvio 12. Toivotut huomioimistavat harrastuksissa.	53

Taulukot

Taulukko 1 Kansalaisopistojen tarjonta	35
--	----

Käytetyt lyhenteet ja sanasto

Lyhenne

Lyhenteen selitys

ADHD

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (lyhenne englanninkielisestä nimityksestä Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder) on oireyhtymä, joka liittyy aivojen tarkkaavuutta ja vireystilaa säätelevien hermoverkkojen häiriintyneeseen kehitykseen (Huttunen & Socada 2019)

Sanasto

Autismi

Synnyynnäinen neurologinen poikkeavuus, jolle ominaisia piirteitä ovat muuan muassa aistiherkkyys sekä toiminnanohjauksen ja sosiaalisen kanssakäymisen vaikeudet (Kielitoimisto 2024).

Autismi ja kehitysvamma

Kehitysvamma tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää asioita. Tämän hetken tiedon mukaan vain 30 % autismikirjolla olevista on liitännäisdiagnoosina kehitysvamma (Autismiliitto 2022).

Autismikirjo

Uudempi termi diagnooseille, joissa on ollut autismiin liittyviä piirteitä ilman kognitiivisen kehityksen viivästymää (Autismiliitto 2022).

Autismin lääketieteellistäminen, medikalisointi

Käsitys, jossa autismi nähdään yksinomaan neuropsykiatrisena häiriönä (Suomen autismikirjon yhdistys 2022).

Neurokirjo

Neurokirjo viittaa kaikkiin neurokehityksellisiin häiriöihin. Näitä ovat ADHD, Touretten oireyhtymä, oppimisvaikeudet ja kehityksellinen kielihäiriö (Autismiliitto 2022).

Neuromonimuotoisuus

Neuromonimuotoisuus viittaa ihmisten hermojärjestelmien luonnolliseen erilaisuuteen (Pellicano & den Houting 2022).

Neuromonimuotoinen henkilö

Henkilö, jonka neurokehitys poikkeaa yleisesti tyyppillisenä pidetystä kehityksestä (Pellicano & den Houting 2022).

Neurotyypillinen

Henkilö, jonka neurokehitystä pidetään yleisesti tyyppillisenä (Pellicano & den Houting 2022).

1 Johdanto

Suomessa lapsen oikeuksien toteutumiseksi on säädetty useita eri lakeja. Harrastaminen kuuluu jokaisen lapsen perusoikeuksiin, myös autismikirjon lapsen. Autismikirjon lapsen harrastaminen ei kuitenkaan ole välttämättä yksinkertaista: lapsi saattaa kohdata esteitä niin ihmisten asenteissa kuin ympäristönkin suunnittelussa.

Opinnäytetyömme aiheena on autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet Turussa ja Turun lähikunnissa. Opinnäytetyömme tarkoitus on kartoittaa, miten autismikirjon lapset ja nuorten harrastavat, ja miten he haluaisivat harrastaa. Työssämme selvitämme seuraavia kysymyksiä: Ovatko autismikirjon lapsille suunnatut harrastuspalvelut riittäviä? Millaista harrastustoimintaa autismikirjon lapsille tulisi Turussa ja lähikunnissa tarjota? Miten autismikirjon lapset tulisi ottaa huomioon harrastustoiminnassa? Vastaavatko tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet autismikirjon lasten tarpeita? (Kohtaako tarjonta kysynnän?). Tutkimuksemme tähtää siihen, että sen pohjalta voitaisiin kehittää harrastustoiminta autismitietoisemmaksi. Tieto siitä, miten kohdataan autismikirjolla oleva lapsi, mahdollistaa lisäharrastusten järjestämisen sekä jo olemassa olevan toiminnan mahdollisen muokkaamisen. Lasten harrastusmahdollisuuksia on mahdotonta kehittää, jos ei tiedä, mitkä ovat kohderyhmän tarpeita.

Tutkimuksemme teoreettisen pohjan rakentamisessa otimme huomioon erilaiset lähestymistavat autismiin käsitteenä. Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry nojaa vahvasti neuromonimuotoisuuden näkökulmaan, jonka mukaan autismikirjo on osa laajempaa ihmisten luontaista erilaisuutta eikä sitä tule pitää häiriönä. Halusimme alleviivata tätä näkökulmaa opinnäytetyössämme ja tehdä tutkimuksen, joka korostaa yhdenvertaisuuden, osallisuuden sekä sosiaalisesti kestävän kehityksen käsitteitä. Autismikirjon ihmisten arki – ja harrastukset – nojaavat kuitenkin edelleen vahvasti lääketieteelliseen käsitykseen, jonka mukaan autismi on diagnosoitavissa oleva häiriö tai vamma. Koemme tämän näkökulman autismiin myös tarpeelliseksi, koska sen pohjalta suuri osa

autismikirjon ihmisistä saa osakseen positiivista syrjintää ja täten myös heidän oikeutensa toimia yhdenvertaisina yhteiskunnassa toteutuu. Ilman vamman määritelmää lait eivät tukisi autismikirjon ihmisten oikeutta elää valtaväestöstä kenties poikkeavaa, mutta aivan yhtä arvokasta ja täysipainoista elämää.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, ja toteutimme sen Aisti ry:n sosiaalisen median kanavilla julkaistun kyselyhaastattelun avulla. Halusimme opinnäytetyössämme antaa puheenvuoron heille, joiden palveluita (tässä tapauksessa harrastuksia) valtaa pitävät tahot järjestävät, ja antaa viiteryhmän äänen tulla esille aineistonkeruuvastauksissamme. Tavoitteenamme on saada autismikirjon oma ääni kuuluviin heitä koskevassa päätöksenteossa.

Opinnäytetyömme rakenne on seuraava: Luvussa kaksi käymme läpi tutkimuksemme lähtökohdat eli miksi tutkimuksemme on tärkeä ja mitä tutkimusmenetelmiä- ja aineistoja käytimme. Kolmannessa luvussa käsittelemme autismikirjoa eri näkökulmista tarkasteltuna, ja esittelemme tärkeimmät lait, jotka ovat läsnä kaikessa lapsen asioita ohjaavassa päätöksenteossa. Lisäksi avaamme esteettömyyden, yhdenvertaisuuden ja sosiaalisesti kestävän kehityksen käsitteitä. Neljännessä luvussa käymme läpi harrastuksen positiivisia vaikutuksia lapsen kehitykselle ja sitä, miten autismikirjon lapsen mahdolliset haasteet ja vahvuudet voivat tulla ilmi harrastustoimintaan osallistuessa. Opinnäytetyömme viidennessä luvussa esittelemme Turussa ja lähikunnissa keväällä 2024 järjestettyä harrastustoimintaa. Harrastustoiminnan esittely kattaa sekä soveltavan liikunnan harrastukset että kuntien tarjoamat muut harrastusmahdollisuudet. Kuudennessa luvussa esittelemme tutkimuksemme tulokset. Lopuksi pohdimme tutkimusprosessia kokonaisuutena ja mietimme jatkotutkimuksen mahdollisuuksia.

2. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

2.1 Tutkimuksen tarve ja perustelut

Opinnäytetyömme käsittelee autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia Turussa ja sen lähikunnissa. Aisti ry: n edustajan kanssa käymissämme keskusteluissa keväällä 2024 ilmeni, ettei autismikirjon lapsille ja nuorille vaikuta olevan Turussa tarjolla juuri lainkaan harrastusmahdollisuuksia. Aisti ry järjestää erilaisia harrastuksia (Liite 1), mutta tarvetta lisäharrastuksille edustajan mukaan olisi. Autismikirjon lasten harrastustoiminnan vähäinen määrä johtui Aisti ry: n edustajan mukaan ainakin osittain siitä, että järjestäjillä ei ole riittävästi tietoa autismikirjoon kuuluvien lasten erityistarpeista. (Aisti ry: n edustaja, keskustelu 1.3. 2024.)

Keväällä 2024 lukiessamme lähdeaineistoja ja jo tehtyjä opinnäytetöitä huomasimme, että autismikirjoa on tutkittu lähes yksinomaan medikaalisesta näkökulmasta käsin. Autismikirjon lasten harrastuksista löytyi tutkimuksia, mutta niissä autismin liitännäisenä käsiteltiin myös kehitysvammaa. Tutkimuksemme, jossa tarkastellaan autismikirjon lasten harrastuksia neuromonimuotoisuuden näkökulmasta juuri Turun seudulla, on lajissaan ensimmäinen.

Autismikirjon lapsilla ja nuorilla harrastustoimintaan osallistumista saattaa haitata toiminnanohjauksen haasteet, vaikeudet osallistua sosiaaliseen toimintaan, erilaiset aistiherkkyudet sekä erityisen tuen tarpeet. Nämä voivat herättää harrastustoimintaa järjestävissä tahoissa epävarmuutta siitä, miten kohdata autismikirjolla oleva lapsi tai nuori, ja vaikeuttaa näin oikeanlaisen harrastustoiminnan järjestämistä. Lisäksi erityislapsia ei välttämättä nähdä mahdollisina osallistujina harrastustoimintaan, joten toimintoja ei siksi markkinoida heille kohderyhmänä eikä yritetä myöskään muokata toimintaa heille paremmin sopivaksi. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 213–216.) Tieto siitä, miten kohdataan autismikirjolla oleva lapsi, mahdollistaa lisäharrastusten järjestämisen sekä jo olemassa olevan toiminnan mahdollisen muokkaamisen.

2.2 Tutkimusympäristön kuvaus

Opinnäytetyömme kohdeympäristö on Turun seutu. Opinnäytetyömme toimeksiantajana on Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry. Aisti ry perustettiin vuonna 2012 ja sen toimipiste sijaitsee Turussa. Aisti ry on niin sanottu kaksi-kantayhdistys, eli käytännössä tämä merkitsee sitä, että Aisti kuuluu valtakunnallisiin Autismiliittoon sekä ADHD-liittoon yhdistyksenä. Autismiliitto ja ADHD-liitto tukevat paikallisia toimijoita tarjoamalla muun muassa erilaisia koulutuksia ja toiminta-avustuksia. Aistin toiminta-ajatuksena on autismikirjon ja ADHD-henkilöiden sekä heidän perheidensä tukeminen eri tavoin. Tätä edistetään lisäämällä autismikirjon ja ADHD:n näkyvyyttä ja lisäämällä ymmärrystä neurokirjon vähemmistöjen eri haasteista ja piirteistä. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja yhdistyksen jäsenten tukeminen kaikin tavoin on Aistin toimintaperiaatteessa keskiössä. (Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry 2024.)

Aisti ry toimii Turun seudulla alueellisena vaikuttajana ja edunvalvojana jäsenilleen. Aisti on mukana eri järjestökeskityksissä, joihin kuuluvat muun muassa VAPI eli Varsinais-Suomen vammais- ja pitkäaikaissairaat, Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt VSLJ ja Turun seudun valikkoryhmä eli seudun vapaaehtoistyöjärjestöjen ryhmä. Aisti on ollut mukana vaikuttamassa Hyvinvointialueiden suunnittelussa erilaisissa työryhmissä pyrkien tuomaan neurokirjon vähemmistön ääntä kuuluviin esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta. Aisti tarjoaa runsaasti erilaisia vertaistukimahdollisuuksia jäsenilleen. Aistin toiminta kattaa erilaisia harrasteryhmiä, tapahtumia ja koulutuksia. (Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry 2024.)

Aisti ry on ollut mukana Turun kaupungin järjestämässä "Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma 2023–2027"- kehitysprojektissa. Soveltava liikunta on suunnattu henkilöille, joiden on vaikeaa osallistua yleisesti kaikille tarjolla olevaan liikuntaan vamman, sairauden, muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisten tilanteiden vuoksi. Soveltava liikunta pyrkii soveltamaan eri liikuntamuotoja huomioimalla toimintarajoitteet, ja sen järjestäminen vaatii

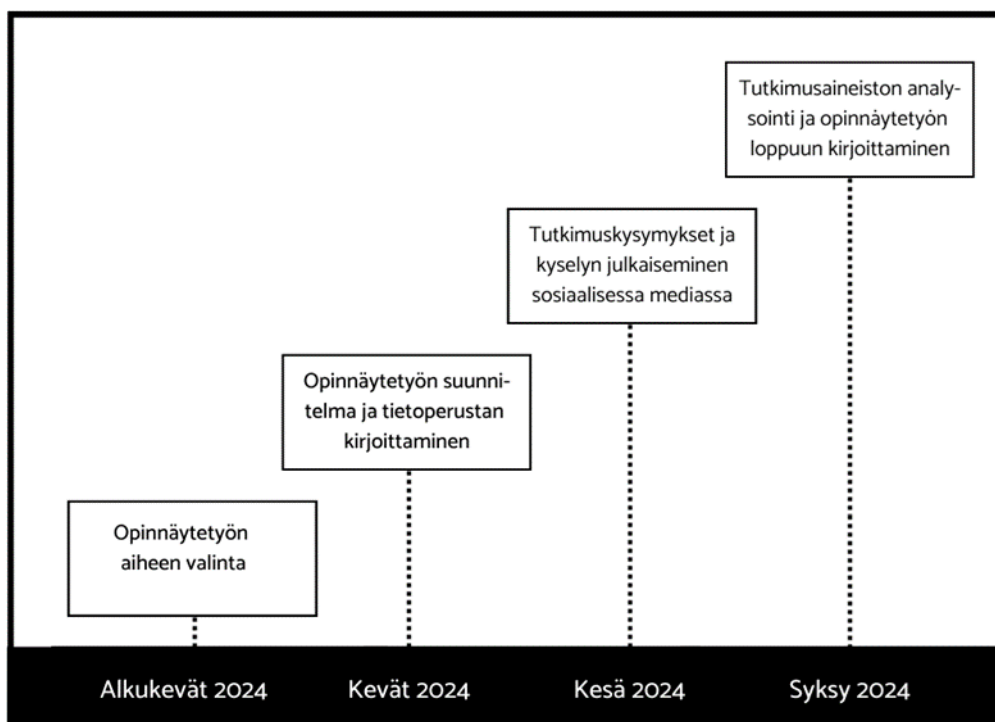
erityisosaamista. Projekti alkoi vuonna 2022, ja se toimii työvälineenä kehitettäessä liikuntapalveluja toimintarajoitteisille henkilöille. (Turun kaupunki 2022.)

Aisti ry ei ole pystynyt rajallisten resurssien vuoksi osallistumaan riittävästi kehittämissuunnitelman tekemiseen. Tämän takia autismikirjon näkökulma on jäänyt huomioimatta. (Aisti ry: n edustaja, keskustelu 1.3. 2024.) Kehittämissuunnitelmassa on huomioitu esteettömyys, mutta esteettömyyden käsite painottuu ensisijaisesti liikuntarajoitteisiin henkilöihin, esimerkiksi pyörätuolin käytön mahdollisuuteen (Turun kaupunki 2022). Aistirajoitteiden tai muiden autismikirjolaisille tyypillisten esteiden huomioimisessa ilmenee puutteita. Opinnäytetyöllämme pyrimme vastaamaan näihin puutteisiin.

2.3 Tutkimuksen eteneminen ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme eteni seuraavan aikataulun mukaisesti, joka nähtävillä seuraavalla sivulla Kuviossa 1. Keväällä 2024 teimme opinnäytetyön tutkimussuunnitelman. Tutkimussuunnitelmaa tehdessä kävimme Aisti ry: n edustajan kanssa keskusteluja, joissa rajattiin ja täsmennettiin tutkimusympäristöä, tutkimuskysymyksiä ja termistöä. Tutkimussuunnitelmaa tehdessämme syvennyimme samalla lähdeaineistoon. Tärkeimpinä lähteinämme käytimme Autismisäätiön toimittamaa ”Esteille hyvästit”-teosta, Käypä hoito - sivuston vuonna 2024 päivitettyä autismikirjon diagnoosin ohjeistusta, Elizabeth Pellicanon ja Jacqueline den Houtingin vuonna 2022 kirjoittamaa artikkelia ”Annual Research Review: Shifting from ‘normal science’ to neurodiversity in autism science” sekä Tuula Savikujan ja Anita Puustisen vuonna 2022 toimittamaa teosta ”Nepsy-opas”. Lisäksi perehdyimme eri lakeihin ja Turun kaupungin sekä ympäröivien kuntien järjestämään harrastustoimintaan. Laadullisen tutkimuksen tekemisestä ja sisällönanalyysistä koimme hyödyllisimmäksi lähteeksi Tuomen ja Sarajärven teoksen ”Laadullinen sisällönanalyysi”.

Julkaisimme kesäkuussa 2024 tutkimuksemme aineistonkeruuvälineenä toimineen kyselyn ”Autismikirjon lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet Turun seudulla” (Liite 2.) Vastausaikaa kyselyyn oli yksi kuukausi. Vastausajan umpeuduttua aloitimme aineistoanalyysin, ja syksyllä 2024 kirjoitimme tutkimuksemme loppuun.

Kuvio 1. Opinnäytetyön aikataulu ja eteneminen.

Toteutimme opinnäytetyömme laadullisena tutkimuksena, ja käytimme tutkimusmetodina kyselylomaketta. Tutkimuskysely suunnattiin Aisti ry: n jäsen- ja seuraajaperheille, koska mielestämme paras tapa saada tietoa autismikirjon erityispiirteistä ja harrastustoiminnan mahdollisuuksista on saada vastaukset perheiltä itseltään. Opinnäytetyömme aineistonkeruu tapahtui Aisti ry: n sosiaalisen median forumeilla, joiden pääasiallinen käyttäjäryhmä asuu Turun lähikunnissa. Toteutimme aineistonkeruun Webropol-ohjelman avulla.

Aisti ry: llä oli toukokuun lopulla Facebookissa 2600 seuraajaa ja Instagramissa 2000 seuraajaa. Uutiskirjeen sai sähköpostiin 800 tilaajaa tai yhdistyksen jäsentä

(Aisti ry:n edustaja, keskustelu 1.3. 2024). Tutkimuksen ja kyselyn markkinointi ja tiedotus tehtiin Aisti ry:n internetissä etusivulla ja sosiaalisen median alustoilla (Facebook, WhatsApp ja Instagram) sekä Aisti ry:n kuukausittaisessa uutiskirjeessä sähköpostitse. Muilta sivuilta lukijat johdettiin linkin kautta nettisivulle, jossa oli saatekirjeemme (Liite 3) kokonaisuudessaan sekä linkki Webropol-kyselyyn. Sekä Instagramissa että Facebookissa käytettiin sekä julkaisuja Aistin syötteeseen että lyhyitä videomuotoja (stories). Lisäksi Facebookissa linkki jaettiin kahteen Aistin hallinnoimaan ryhmään "Aspergerlasten ja nuorten vanhempien vertaisryhmä Turku - Aisti ry" sekä "Autismikirjon henkilöiden ja perheiden vertaistukiryhmä Turku – Aisti". WhatsAppissa linkki jaettiin Aistin hallinnoimaan vanhempien ryhmään "Sopulit ja peliryhmät".

2.4 Tutkimusaineisto(t) ja tutkimusaineiston analyysitavat

Opinnäytetyömme tutkimusaineistona toimii Aisti ry: n sosiaalisessa mediassa julkaisemamme kysely "Autismikirjon lasten harrastukset Turun seudulla." Saimme vastauksia kyselyymme 15 kpl, mikä on mielestämme hyvä otos laadullista analyysia ajatellen. Kyselymme sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä: kyselymme alussa selvitimme vastaajan iän, asuinkunnan sekä onko kyselyyn vastaaja autismikirjon lapsi, lapsi ja vanhempi yhdessä vai vanhempi. Neljäs kysymys koski lapsen harrastustoivetta, ja olimme jakaneet vastausvaihtoehdot neljään. Loput kysymyksistä olivat avoimia kysymyksiä.

Käytimme opinnäytetyömme tutkimusaineiston analyysitapana sisällönanalyysia. Sarajärven & Tuomen mukaan sisällönanalyysia voi pitää paitsi väljänä teoreettisena viitekehyksenä myös yksittäisenä metodina (Tuomi & Sarajärvi 2018). Käyttämällä sisällönanalyysia voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja pelkistetyssä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Analysoimme kyselyvastauksista saadun aineistomme käymällä sen ensin huolellisesti lävitse. Olimme laatineet kyselyn siten, että kysymykset oli jo

valmiiksi jaettuna erilaisiin autismikirjon lasten harrastuksia koskeviin teemoihin. Näitä olivat lapsen nykyiset harrastukset, mahdollisia esteitä harrastuksiin osallistumiselle, harrastuksissa viihtyminen ja ryhmän ohjaajan autismikirjon huomioiminen. Lisäksi pyysimme vastaajien toivomuksia harrastuksien suhteen.

Analysoitava aineisto joko luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Luokittelu on kvantitatiivinen analyysimenetelmä, joka kertoo, kuinka monta kertaa tietyistä asiasta on puhuttu. Teemoittelu taas kertoo, mitä kustakin asiasta on puhuttu. Kaiken kaikkiaan laadullisessa aineistoanalyysissä on kysymys tutkimusaineiston pilkkomisesta ja jakamisesta eri ryhmiin aihepiirien mukaan. Tämä mahdollistaa erilaisten teemojen vertailemisen tutkimusaineistosta. Löydetty teemat sisältävät tutkimuksen kohderyhmän näkemykset tutkimuksen kohteesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Aloitimme aineiston analyysin jokaisen kysymyksen kohdalla katsomalla, mitä teemoja kysymyksestä nousee eniten esille. Käytimme aineistoanalyysissä siis sekä luokittelua (montako kertaa samasta asiasta kerrotaan) että teemoittelua (mitä asioita aineistosta nousee esille). Esimerkiksi kysymykseen mahdollisista esteistä harrastukselle nousi esiin seuraavat teemat:

- Jää ryhmän ulkopuolelle (2 vastausta)
- Vaikea löytää sopivaa ryhmää (3 vastausta)
- Lapsi ei pysty rauhoittumaan harrastuksissa (4 vastausta)
- Ajankohdat haastavat (3 vastausta)
- Ei saanut tukea ohjaajalta (4 vastausta)
- Liian vaativa ryhmä (2 vastausta)
- Kuljettamisongelmat (1vastaus)
- Vaatisi avustajan (3 vastausta)

Seuraavaksi muutimme esiin nousseet teemat kaavioiksi. Kyseisessä kysymyksen kaaviossa kirjasimme teemat pystyyn Y-akselille ja jokaisesta teemasta vastauksen määrän X-akselille vaakasuoraan.

Liitimme jokaisen kysymyksen tulosten esittelyn kohdalle kaavion lisäksi myös vastaajien kommentteja. Nämä suorat lainaukset selventävät mielestämme sitä, miksi kyseinen vastaus kuuluu tietyn teeman alle. Lisäksi ne tuovat vastaajan omaa ääntä kuuluviin.

3 Autismikirjo ja eri näkökulmat

Autismin ymmärtämisellä on medikaalinen historia. Ensimmäisen kerran autismisanan kirjoitti Leo Kanner vuonna 1943 tutkiessaan poikkeavasti käyttäytyviä lapsia. Vaihtelevia samankaltaisia piirteitä oli muidenkin tutkimusten lapsilla tulevilla vuosikymmenillä, ja psykiatrit väittelivät piirteiden johtuvan joko fysiologisista, psyykkisistä tai kasvatuksellisista syistä. Ennen Kanneria näitä piirteitä oli pidetty erilaisuutena tai poikkeuksellisuutena. (Juhola 2018, 22–23.)

Keväällä 1988 Hampurin kansainvälisen autismikongressin lopun yhteenvedossa todettiin, että autismi on biologisista syistä johtuva käyttäytymishäiriö. Seuraavana vuonna ammattilaisten monikansallinen kollektiivi lausui, että autismi johtuu neurobiologisesta häiriöstä (Juhola 2018, 33). Häiriöluokittelun ohella lääketiede saattaa välillä vieläkin viitata autismiin vammaana tai sairautena, minkä osa autisteista voi kokea loukkauksena. Nykyään tiedämme, että autismi ilmenee monin tavoin, mutta ei siis ole sairaus, vaan häiriö tai vain pelkkä ominaispiirre (Juhola 2018,13).

Sana ”autismikirjo” kuvaa autismin moninaisuutta: autismikirjolla olevilla ihmisillä on yhteneväisiä ominaisuuksia, mutta jokaisella autismi kuitenkin ilmenee omanlaisenaan. Autismiliiton mukaan autismikirjon yhteisiä ydinpiirteitä ovat vaikeudet sosiaalisessa kanssakäymisessä (vuorovaikutus ja kommunikaatio), poikkeava tulkinta aistien välittämästä tiedosta, toiminnanohjauksen vaikeudet sekä hermoston poikkeavan voimakas kuormittuminen ja sen seurauksena syntyvä stressitila. (Autismiliitto 2023.)

Autismikirjon käsitettä voidaan lähestyä eri näkökulmista käsin. Väitöskirjatutkija Saara Leppänen on artikkelissaan ”Muutama sana neuromonimuotoisuudesta” (2023) käsitellyt autismiin liittyvien termien valta-asetelmia ja ongelmallisuutta. Leppänen nostaa esille autismitutkimuksen teon kaksi eri paradigmaa, medikaalisen mallin ja neuromonimuotoisuuden mallin. Leppäsen mukaan ”Valtaosa sosiaalista valtaa pitävän väestönsosan tekemästä autismitutkimuksesta nojaa medikaaliseen malliin ja rakentaa narratiivia autismista yksilöstä lähtöisin olevana häiriönä “. (Pellicano & den Houting 2022

Leppänen 2023 mukaan.) Vastakohtana autismitutkimuksen medikaaliselle mallille Leppänen esittää neuromonimuotoisuus- paradigmaa, joka on läsnä autistitutkijoiden tutkimuksissa. Neuromonimuotoisuuden paradigman mukaan yhteiskunnalliset ja sosiaaliset tekijät selittävät neurovähemmistöjen kokemuksia. (Pellicano & den Houting 2022 Leppänen 2023 mukaan.)

3.1 Medikaalinen näkökulma

Medikaalinen näkökulma autismista keskittyy henkilön diagnoosiin ja sen hoitoon ja kuntoutukseen. WHO:n ylläpitämä kansainvälinen tautiluokitusjärjestelmä ICD-10 (International Classification of Diseases) on jaotellut autismin alaiset erilliset diagnoosit lapsuusiän autismiksi, Aspergerin oireyhtymäksi, disintegratiiviseksi kehityshäiriöksi ja epätyypilliseksi autismiksi. ICD-10 tautiluokitusjärjestelmä on muuttumassa myös Suomessa ICD-11-luokituksiksi. Tämän myötä aiemmin käytössä olleet erilliset diagnoosit muuttuvat diagnostiseksi kriteeriksi autismikirjon häiriö. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.)

Autismikirjon häiriön Käypä hoito -suositus julkaistiin ensimmäisen kerran tammikuussa 2023. Suomalaisen lääkäriseura Duodecimin laatiman suosituksen tekoon osallistui myös autismikirjoon kuuluvien henkilöiden viiteryhmä (Aisti ry:n edustaja 2024). Käypä hoito -suositus on ollut merkittävä askel autismitiedon lisäämisessä (Autismiliitto 2023). Vuoden 2023 Käypä hoito -suosituksen mukaan ”Autismikirjon häiriö (autism spectrum disorder, ASD) on keskushermoston kehityksellinen häiriö, jonka ydinoireita ovat toimintakykyä haittaavat, laaja-alaiset ja pysyvät sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation erityispiirteet sekä rajoittuneet, toistavat ja joustamattomat käytösmallit, kiinnostuksen kohteet tai aktiviteetit” (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.) Autismikirjon Käypä hoito -suositusta päivitettiin huhtikuussa 2024.

Autismikirjon häiriöön liittyy suurentunut riski moniin somaattisiin, neurologisiin ja psykiatrisiin sairauksiin ja häiriöihin. Näitä ovat muun muassa ahdistuneisuushäiriö (40 %), ADHD (lapsilla jopa 30–80 %), haastava

käyttäytyminen, suurentunut itsemurhariski, aistitiedon käsittelyn ongelmat, syömishäiriöt ja somaattisista sairauksista sydän- ja verisuonisairaudet, allergiat ja endokriiniset häiriöt. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.) Kuntoutusnäkökulmasta katsottuna autismikirjon diagnosointi on tärkeää, jotta henkilö saisi elää mahdollisimman antoisaa, omannäköistään elämää. Vaikka monet autistit vierastavat nimityksiä "häiriö tai "vamma", on autismikirjon varhainen diagnosointi tärkeää mm. yksilön toimintakyvyn ja positiivisen minäkuvan tukemisessa, arjen tukitoimien suunnittelussa sekä monihäiriöisyyden ehkäisemisessä. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.) Ilman diagnostista määritelmää henkilön ei ole mahdollista saada tukea eikä kuntoutuspalveluita.

Perinteinen medikaalinen näkökulma autismiin voidaan kokea ongelmalliseksi seuraavien syitten takia: medikaalisessa näkökulmassa huomio kiinnitetään yksilön ominaisuuksiin, jotka tulisi joko parantaa tai kuntouttaa, sen sijaan että tarkasteltaisiin autismia suhteessa laajempaan kontekstiin eli muun muassa ympäristöön. Medikaalinen näkökulma myös keskittyy liikaa autismikirjon ihmisen haasteisiin, ja tutkimusnäkökulma autismikirjoon on kapea-alainen. Tämä vaikuttaa siihen, miten ja mitä me tiedämme autismista. (Pellicano & den Houting 2022.) Kaiken autismikirjon ympärille kietoutuvan toiminnan – olipa se sitten hoitoa, tukea tai kuntoutusta – keskeisen periaatteen tulisi olla: "Autismikirjon häiriössä ihminen ei sopeudu maailmaan vaan maailma ihmiseen" (Huttunen & Socada 2024).

3.2 Neuromonimuotoisuus

Neuromonimuotoisuus viittaa laajaan monimuotoisuuteen, jota ilmenee ihmisen biologiassa. Ihmisen aivot ja mieli voivat kehittyä lukemattomilla eri tavoilla. Monet näistä tavoista kuuluvat kehitykseen, jota voidaan kutsua "tyypilliseksi" neurokehitykseksi, kun taas osa kehittyy tämän ulkopuolella ja voidaan ajatella eriytyvän normista. Neuromonimuotoisuus käsittää koko tämän kirjon, sisältäen sekä tyypillisen että siitä eriytyvän neurokehityksen. Neuromonimuotoisuuden paradigma viittaa uskomuksiin ja asenteisiin, jotka liittyvät tähän

monimuotoisuuteen, eivätkä hyväksy näkökulmaa, jonka mukaan variaatio normista olisi virhe, joka vaatii korjausta. (Pellicano & den Houting 2022.)

1990-luvulla sai alkunsa neuromonimuotoisuus-liike, jonka tärkein viesti on, että autismi ja muut neurotyypit tulisi ymmärtää neurologisen monimuotoisuuden muotoina, joita esiintyy ihmisväestössä (Leppänen 2023). Neuromonimuotoisuus-liikkeen tehtävänä on siirtää neurovähemmistöt pois marginaalista, osaksi neurotyypillisten valtaapitävien keskenään käymää dialogia. Tämä tapahtuu kiinnittämällä huomiota vähemmistöjä syrjivään negatiiviseen puheeseen ja murtamalla stereotyyppioita. (Neurodiversityhub 2024.)

Neuromonimuotoisuuden paradigma alleviivaa sitä, että ihmisen arvon ei pitäisi perustua sille, miten hyvin tai huonosti tämä toimii yhteisön hyväksi. Neuromonimuotoisuus-paradigma haastaa perinteiset käsitykset siitä, mitä ajattelempa hyvän elämän olevan. Perinteisesti hyvän elämän mittarina on käytetty erilaisia sosiaalisia, ekonomisia ym. kriteereitä, jotka perustuvat neurotyypillisten maailmankuvaan. Tämän takia monien autismikirjon ihmisten uskotaan viettävän epätyytyttävää elämää. Tämä näkökulma voi muuttua, jos autismikeskeiset arvot, tarpeet ja tavoitteet otetaan huomioon. Neuromonimuotoisuus- paradigman mukaan näihin tekijöihin vastaaminen ei vaadi autismikirjon ihmisiä muuttumaan, vaan haastaa sosiaaliset ympäristötekijät, jotka vaikuttavat autististen ihmisten elämään. (Pellicano & den Houting 2022.)

Autismikirjon ihmisen elämä voi olla rikasta ja täyttävää riippumatta siitä, kuinka paljon se muistuttaa yleistä, perinteistä käsitystä hyvästä elämästä eli ideaalia. Neuromonimuotoisuuden paradigma vastaa siihen puutteeseen, joka vallitsee ei-autististen ja autististen mielten välillä korostamalla sellaisia käsitteitä kuin itsemääräämisoikeus ja autonomia: autististen ihmisten tulee olla mukana kaikessa päätöksenteossa, joka vaikuttaa autistisiin ihmisiin. (Pellicano & den Houting 2022.)

3.3 Vammaisuuden sosiaalinen määritelmä

Vammaisuutta voidaan määritellä lääketieteellisen, sosiaalisen ja oikeusperustaisen mallin mukaan. Lääketieteellisessä näkökulmassa korostuu tiedon ja asiantuntijuuden valta, ja vammaiseksi katsotulle henkilölle määritellään ulkopuolelta käsin roolit ja rajat, joiden puitteissa hänellä on oikeus tai mahdollisuus toimia. Oikeusperustainen ajattelutapa korostaa toimintarajoitteisten henkilöiden yhtäläistä oikeutta ja osallistumista yhteiskuntaan yhdenvertaisesti. Jotta tämä onnistuisi, tulisi ympäröivän yhteiskunnan poistaa esteitä ja rajoitteita, jotka ovat täysipainoisen osallistumisen esteenä. (Nurmi-Koikkalainen 2017, 10–13.)

Vammaisuuden sosiaalinen malli tarkoittaa, että jostain ihmisen ominaisuudesta tulee vammaisuutta yhteiskunnan asettamien asenteiden ja esteiden kautta (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2024). Vammaisuuden sosiaalisen malli korostaa henkilön omaa toimijuutta ja osallisuutta sekä omia näkemyksiä ja kokemuksia. Yksilöiden erilaisuus nähdään rikkautena. Vammaisuuden mahdollisesti mukanaan tuomien ongelmien katsotaan johtuvan yhteiskunnan kyvyttömyydestä vastata toimintarajoitteista johtuviin tarpeisiin. Vamman tai toimintarajoitteen ei katsota olevan henkilöstä itsestään lähtöisin oleva ominaisuus, vaan se syntyy suhteessa niihin esteisiin ja rajoitteisiin, joita ympäröivän yhteiskunnan kanssa toimiminen synnyttää. (Nurmi-Koikkalainen 2017, 10–13.)

Sosiaalinen näkökulma syntyi kritiikkinä medikalisoitunutta vammaisnäkemyttä vastaan, joka näkee vammaisuuden olevan lähtökohtaisesti yksilöstä lähtöisin oleva ongelma, joka johtuu hänen (ruumiillisesta, neurologisesta, aisti-) vammastaan. Sosiaalisessa näkökulmassa hyväksytään lääketieteellinen näkemys itse vammasta, mutta käsitys vamman haitasta on erilainen: siinä missä medikaalinen näkökulma pyrkii hoitamaan tai kuntouttamaan ihmistä, sosiaalisen näkökulman mukaan ympäristön ja yhteiskunnan tulisi tarjota vammaiselle henkilölle mahdollisuus elää normaalia elämää. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2024.)

Vammaisuusmuuden määritelmä voidaan kytkeä palveluihin, joita ihminen vamman perusteella on oikeutettu saamaan. Vammaisuus on kuitenkin myös identiteettiin ja minäkuvaan liittyvä asia. Identiteetin avulla ihminen määrittelee itseään ja muita. Kysymys siitä, kuka ja milloin on vammaisen henkilö, on viime kädessä aina yksilön itsensä määriteltävissä oleva asia. Vammaisuus tulisi nähdä ennen kaikkea ihmisten oikeutena määritellä itseään ja elämäänsä sekä vahvana ihmisoikeuskysymyksenä. (Nurmi-Koikkalainen 2017, 10–13.)

3.4 Lait tukemassa autismikirjon ihmisten oikeuksia

Autismikirjon ihmisten oikeuksien toteutuminen perustuu lainsäädäntöön. Suomen yhdenvertaisuuslainsäädäntö luo perustan asenne-esteettömyydelle kieltämällä syrjinnän henkilön terveydentilaan, vammaisuuteen tai muuhun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Myös kohtuullisten mukautusten epäminen katsotaan lain mukaan syrjinnäksi (Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325, 3:8.) Laki sisältää myös "positiivisen syrjinnän"-käsitteen:

"Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää" (Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325. 3:9.)

Positiivien syrjintä mahdollistaa sen, että toimintarajoitteisten ihmisten tosiasiallinen yhdenvertaisuus muihin kansalaisiin nähden toteutuu. (Muuri 2008; Muuri & Nurmi-Koikkalainen 2006; Schwartz 2005 Nurmi-Koikkalainen 2017, 12 mukaan.)

Unicefin Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslain kuudes pykälä ilmaisevat, että ketään ei saa syrjiä eikä asettaa eriarvoiseen asemaan esimerkiksi vammaisuuden tai iän perusteella. Toteutunut yhdenvertaisuus edellyttää sitä, että kaikki lapset ovat tasa-arvoisessa asemassa aikuisiin nähden, vammaista lasta tulee kohdella yhdenvertaisesti suhteessa muihin lapsiin ja että jokainen lapsi huomioidaan yksilönä. (Vammaispalveluiden käsikirja 2023.)

Myös vammaisen lapsi on oman elämänsä aktiivinen toimija. Vammaisen lapsen oikeus on ensisijaisesti olla lapsi, jolla on ikätovereittensa kanssa tasavertainen mahdollisuus leikkiin, kaverisuhteisiin, koulunkäyntiin ja vapaa-ajan harrastuksiin. Lapsen oikeuksien sopimus korostaakin jokaisen lapsen oikeutta täysipainoiseen lapsuuteen sekä kasvuun ja kehitykseen. Suunniteltaessa palvelujärjestelmiä ja tukitoimia tulee ottaa huomioon lasten ja heidän perheidensä yksilölliset elämäntilanteet. (Vammaispalveluiden käsikirja 2023.)

YK:n Vammaissopimuksen mukaan esteettömyys merkitsee fyysisen ympäristön ja tilojen sekä henkisen ja sosiaalisen ympäristön saavutettavuutta sekä tuotteiden ja palveluiden helppokäyttöisyyttä. Esteettömyys kattaa myös erilaiset vuorovaikutukseen ja tiedonsaannin saavutettavuuteen liittyvät asiat. (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2016/27, artikla 9.) YK:n vammaissopimus määrää, että vammaiset henkilöt otetaan mukaan päätöksentekoon kaikissa heitä koskevissa asioissa (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2016/27, artikla 4). Ympäristön ja toiminnan suunnitteleminen aidosti esteettömäksi vaatii sen, että myös viiteryhmän ääni tulee kuuluviin.

Esteellinen ympäristö voi luoda rajoitteita ja toimiva ympäristö voi vähentää rajoitteiden merkitystä. Jotta arki olisi kaikille sujuvaa, tulisi huolehtia ympäristön esteettömyydestä. Esteettömyys voi olla sekä fyysistä, psyykkistä, sosiaalista että kognitiivista. Mietittäessä autismikirjon lasten harrastustoimintaa, huomiota tulisi kiinnittää esimerkiksi fyysisen ympäristön aistiesteettömyyteen: tilojen selkeys, hyvä äänieristys ja akustiikka, säädettävä valaistus ja opasteiden käyttäminen tilojen selkiyttämiseksi olisi ensi arvoisen tärkeää. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.)

3.5 Yhdenvertaisuus ja sosiaalisesti kestävä kehitys

Kestävän kehityksen tavoitteena on turvata hyvät elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Tämä toteutuu ottamalla ihmiset, ympäristö ja talous tasavertaisesti huomioon toiminnassa ja päätöksenteossa.

(Ympäristöministeriö 2023.) Kestävän kehityksen käsite jakaantuu neljään alakategoriaan, joista sosiaalisesti kestävä kehitys painottaa yhteiskunnan jäsenten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien ja elämän perusedellytysten toteutumista. Sosiaalisesti kestävä kehityksen tavoitteen keskiössä on eriarvoisuuden vähentäminen hyvinvoinnissa ja osallisuuden edistäminen. (Opetusministeriö 2024.)

Sosiaalisesti kestävä kehitys ovat alusta asti määritelleet oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo, ihmisten mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä sekä ihmisten yhteisöllisen identiteetin ylläpito ja vahvistaminen. Tavoitteena oleva sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelisi kaikkia jäseniään reilusti, vahvistaisi osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, tukisi terveyttä, toimintakykyä sekä jäseniensä yhteiskuntaan kiinnittymistä. Jo nyt ihmisten aktiivisuus, yhteisöllisyys, vapaaehtoisuus ja omaehtoisuus muodostavat kansalaisyhteiskunnan, joka puolestaan lisää ihmisten sosiaalista pääomaa ja luo lisää yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta. Tätä tukemalla syntyisi sosiaalisesti kehittyvä hyvän kehä. (Särkelä 2011, 145–146.)

Myös Aisti ry edistää toiminnallaan sosiaalisesti kestävä kehitystä: Aisti ry valvoo jäsenistönsä yhteiskunnallisia etuja ja oikeuksia, edistää autismikirjon ja ADHD-oireisten lasten ja nuorten koulutusta, kasvatusta, kuntoutusta ja vapaa-ajan toimintaa sekä lisää heidän osallisuuden kokemustaan. Aisti ry pyrkii luomaan yhdenvertaisen ja kaikille saavutettavan yhteiskunnan, jossa neurovähemmistö sekä heidän läheisensä voisivat elää täysimääräistä elämää. (Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys 2024.)

4 Harrastaminen osana lapsen ja nuoren kehitystä

4.1 Lapsen itsetunnon kehitys

Kaikilla ihmisillä on vahva sisäsyntyinen tarve kuulua johonkin joukkoon, saada oma paikkansa ryhmässä ja tulla läheiseksi jonkun kanssa. Siksi ihminen yrittää kykynsä mukaan pitää yllä suhteita muihin. Todellisuus rakentaa lapsen käsitystä siitä, onko hän tärkeä. Hän muodostaa sen havainnoista, kokemuksesta ja lähipiirin signaaleista ja niiden tulkinnoistaan. (Cacciatore ym. 2008, 149.)

Kouluiässä toverien ja ystävien merkitys alkaa korostua. Toverien parissa lapsi oppii toiminnallisia ja sosiaalisia taitoja, jotka ovat sekä havaintoja että vuorovaikutustaitoja. Samalla opitaan moraalialueita ja käyttäytymissääntöjä. Osa lapsista voi vetäytyä sosiaalisesti, jolloin oppiminen vaikeutuu. Toisten lasten torjutuksi tai hylkiöksi jääminen voi aiheuttaa lapsessa jopa masentuneisuutta tai aggressiivisuutta. Hyljeksityksi tulleen lapsen piirteissä on usein vaikeuksia ymmärtää toisten näkökulmaa sekä haasteita tunteidensa säätelyssä. Näiden lasten käsitys itsestä sortuu arvottomuudeksi ja itsetunnon puutteeksi (Nurmi ym. 2006, 109–110). Nämä tunteet säilyvät pitkälle elämään ja voivat aiheuttaa mm. mielenterveysongelmia, sydänsairauksia ja eliniänodotteen lyhenemistä. (Cacciatore ym. 2008, 119–120.)

Vapaa-aika ja harrastukset voivat tukea lapsen kehitystä. Niissäkin voi oppia samoja kaveritaitoja kuin koulussa ja saada merkityksen tunnetta. Varsinkin laadukkaasti ohjattu harrastus luo perustaa tulevaisuuteen. Sen tunnusmerkkejä ovat turvallisuus, selkeys, pysyvyys, yhteenkuuluvuus, myönteisyys, yksilöllisyys, mahdollisuus itsensä kehittämiseen ja jäsentyminen. (Nurmi ym. 2006, 111–112.)

Lapsen itsetunto nousee aikuisen tukemisesta, neuvomisesta ja ohjaamisesta. Lapsi saa myönteisiä kokemuksia onnistumisesta ja selviytymisestä, kun joku osaa ja jaksaa auttaa häntä ja uskoo häneen, vaikka on nähnyt myös hänen heikkoutensa. Hän saa taitoja elämänhallintaan ja uskoa omaan pärjäämiseensä. (Cacciatore ym. 2008, 141.)

4.2 Autismikirjon lapsen itsetunnon kehitys

Neurokirjon piirteet asettavat omat mallit lapsen ja nuoren käyttäytymiseen. Niitä on kuitenkin hankala muiden havaita ja esimerkiksi tarkkaavaisuuden ongelma voi näyttää huonolta käytökseltä. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 14.)

Autistien erilaiset piirteet vuorovaikutuksessa, kuten omista kiinnostuksen kohteista kertominen toistuvasti, odotuksesta poikkeavat ilmeet, sosiaalisista käyttäytymismalleista poikkeaminen ja vaikeus sopeutua sääntöjen muuttumiseen, heikentävät sosiaalista vuorovaikutusta. Autistilla on kuitenkin myös halu kuulua ryhmään. Autistilla on usein vaihteleva taitoprofiili esimerkiksi sosiaalisissa ja motorisissa taidoissa, vaikka hän voisikin olla kognitiivisesti kehittynyt. Myös sosiaalisuus sekä tunne-elämä kehittyvät hänellä usein viiveellä kognitiivisiin taitoihin nähden. Viiveellä kehittyvät esimerkiksi itsenäistyminen ja toisen ihmisen käyttäytymisen lukeminen ja heidän mahdolliset taka-ajatuksensa. (Korhonen 2023.)

Neurokirjon lapsen sopeutuminen tämän yhteiskunnan vaatimukseen onkin rajallista ja se on opeteltava askeleittain yhdessä. Aikuisten tehtäväksi jää ympäristön ja oman käytöksensä muokkaaminen lapselle ja nuorelle sopivaksi. Väärin vaadittu ja laadittu toimintamalli rajaa ja estää neurokirjon lasten osallistumisen. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 14.)

Neurokirjolla olevat kokevat lähes poikkeuksetta olevansa jotenkin erilaisia ja jäävänsä ryhmän ulkopuolelle. Yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunne lisää jokaisen lapsen hyvinvointia, turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen. (Savikuja & Puustjärvi 2022, 122–123.) Yksinäisyyden tunne voi syntyä kuitenkin myös ryhmän sisällä. Kiinnostuksen kohteet poikkeavat usein muun ryhmän kohteista, sosiaalisia tilanteita voi olla vaikea ymmärtää ja oma toimintamalli herättää muissa ihmisissä hieman hämmennystä. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 213.) Ystävyyssuhteiden luominen ja tapa olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa voi olla erilaista. Kiinnostuksen kohteet ja vapaa-ajan tekemiset voivat poiketa muiden samanikäisten vastaavista. (Huttunen & Socada 2024.) Autismikirjon lapsilla ja nuorilla valmiudet osallistua yleiseen harrastustoimintaan

eivät välttämättä olekaan yhtä hyvät kuin muilla toiminnanohjauksen haasteiden, vuorovaikutusesteiden ja erityisen tuen tarpeen vuoksi (Oksanen & Sollaavaara 2019, 213).

Autismikirjon lasten ja nuorten sosiaaliset taidot eivät yleensä ole samalla tasolla ikätovereidensa kanssa. Heidän voi olla vaikeaa tunnistaa sosiaalisia tilanteita ja tietää, miten niissä toimitaan. Autismikirjioon kuuluu tietty tarve rutiineihin ja joustamattomuus. Uusien asioiden kokeileminen voikin tästä syystä olla haastavaa. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 217.) Hyväksyvä vuorovaikutus ja samanarvoinen kohtaaminen ovatkin äärimmäisen tärkeitä itsensä ulkopuoliseksi kokeville ihmisille.

4.3 Autismikirjon lapset harrastajina

Autismikirjon lasten ja nuorten harrastukset voivat olla intensiivisiä ja seikkaperäisiä kiinnostuksenkohteita (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024). Tässä opinnäytteessä keskitymme kuitenkin harrastuksiin, joita harrastetaan muualla kuin kotona.

Harrastus on vapaamuotoinen tilanne, joka itsessään voi aiheuttaa autismikirjon lapsessa epävarmuutta. Jos harrastuksesta puuttuu selkeä struktuuri, voi lapsen olla vaikeaa tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu. Ymmärryksen puute vapaasta oleskelusta tai yhteisleikin tarkoituksesta voikin muodostua esteeksi lapsen harrastukseen osallistumiselle. Myös yllättävät tilanteet ja sosiaalinen kuormittuneisuus voivat haitata lapsen harrastamista. Ennakointi, selkeä struktuuri ja aikuisen tuki korostuvat autismikirjon lapsen harrastuksia mietittäessä. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 216.) Säännölliset harrastukset ja tekemiset luovat rytmitystä päivään ja viikkoon, kuten muutkin arkirutiinit, ja tuovat samalla terveyttä ja turvallisuutta. Rytmittäminen on kuitenkin yksilöllistä. (Savikuja & Puustjärvi 2022, 102.)

Neurokirjon lapsen adaptiivinen toimintakyky, eli kyky toimia arjessa ja soveltaa omaksumaansa tietoa käytännön teoiksi on usein heikompi kuin tavallisen lapsen. Esimerkiksi sääntöjen ymmärtäminen voi olla autismikirjon lapselle

haastavaa. Harrastus, jossa ei ole huomioitu autismikirjon lapsen yksilöllisiä tarpeita, ei usein sovellu lapselle suoraan. Autismikirjioon kuuluva lapsi voi tarvita erilaisia mukautuksia harrastustoimintaansa. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 215.) Ympäristöä muokkaamalla, ohjaajia kouluttamalla ja toimintakykyä tukevia apukeinoja käyttämällä voidaan vähentää ongelmallisia tilanteita (Puustjärvi ym. 2022, 129).

Autismikirjon lapsilla on hyvin yleisesti toiminnanohjauksen haasteita. Nämä saattavat hankaloittaa harrastukseen osallistumista ilman aikuisen tukea. Joskus harrastukseen osallistuminen vaatisi lapselle kokoaikaisen avustajan, joka huolehtisi esimerkiksi sopivasta tauotuksesta ja siitä, ettei lapsen stressitaso nouse harrastuksen aikana liian korkeaksi. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 213–214.)

Harrastusympäristö voi olla aistiherkälle autismikirjon lapselle epäsopiva. Esimerkiksi kaikuvat äänet tai ihmisten paljous voi muodostua sietämättömäksi aistiherkälle lapselle. Myös autismikirjon lapsen asuinpaikkakunta vaikuttaa harrastusmahdollisuuksiin enemmän kuin ns. neurotyypillisen lapsen: jos harrastus sijaitsee kaukana lapsen asuinkunnasta, voi autismikirjon lapsen tai nuoren olla mahdotonta kulkea harrastukseen itsenäisesti. Lisäksi pieneltä paikkakunnalta ei välttämättä löydy erityislapsille sopivia harrastuksia, joissa huomioitaisiin autismikirjon erityispiirteitä. Tarve tarkalle päivärutiinille voi johtaa siihen, että tutunkaan paikkakunnan harrastustarjonta ei ole autismikirjon lapselle mieluisa: myös ohjaajien ja muiden harrastuksissa mukana olevien aikuisten tulisi olla tuttuja ja kannustavia. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 214–215, 217.)

Autismikirjon lapsia ja nuoria pyritään kuntouttamaan vuorovaikutuksen, kommunikaation, leikkitaitojen ja omatoimisuustaitojen vahvistamisella ja tukemista olisi tärkeää toteuttaa kaikissa lapsen arkiympäristöissä. Myös fyysisellä aktiivisuudella ja liikuntainterventioilla saattaa olla myönteiset vaikutukset mm. uneen ja käyttäytymiseen. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.)

On havaittu, että liikkuminen myös vähentää stressiä, ylläpitää fyysistä kuntoa ja kohottaa mielialaa. Useissa tutkimuksissa liikunnan on todettu lisäävän jopa

keskittymiskykyä ja vähentävän impulsiivisuutta. (Savikuja & Puustjärvi 2022, 101.) Autismikirjon lapsilla ja nuorilla voi kuitenkin olla vaikeuksia osallistua ryhmäliikuntaan ja joukkuelajeihin (Korhonen 2023). Tämä on syytä huomioida liikunnanohjauksessa. Autismikirjon henkilöt voivat kuormittua erityisen herkästi erilaisista ympäristön ärsykkeistä, kuten sosiaalisista odotuksista, muutoksista ja aistiärsykkeistä. Levosta ja kuormituksesta palautumisesta tulee huolehtia huomioiden henkilön yksilölliset tarpeet. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito-suositus 2024.)

Autistien motoriikka ei useinkaan pääse muiden lasten kehityskaarelle (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024). Arkikielellä puhutaankin kömpelyydestä tasapainossa, liikkumisessa ja esineiden käytössä, mutta kyseessä voi olla myös motorinen oppimisvaikeus, jolloin liikkeiden ajoittamisen ja rytmisyyden vaikeus tai monivaiheisten toimintojen oppiminen tulee esteeksi (Nurmi ym. 2007, 78). Tässä suhteessa kuitenkin harrastuksien saaminen olisi tärkeää, sillä monipuolisen liikunnan on havaittu tukevan motoristen ja kehon hallinnan taitojen kehittymistä (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024).

5 Turun ja lähikuntien tarjoamat harrastusmahdollisuudet

Tässä kappaleessa kerromme Turun ja lähikuntien tarjoamista harrastusmahdollisuuksista ajanjaksona, jolloin teimme opinnäytetyötämme. Kartoitimme harrastusmahdollisuuksia keväällä 2024, ja koska julkaisimme kyselymme kesäkuussa 2024, emme ota huomioon harrastuksia, joita on ilmestynyt tämän jälkeen.

5.1 Soveltavan liikunnan harrastukset

Suomessa Liikuntalaki 10.4.2015/390 velvoittaa kunnat järjestämään harrastustoimintaa. Liikuntalain 1:2: en mukaan tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia harrastaa ja liikkua, edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, vähentää eriarvoisuutta sekä noudattaa kestävä kehityksen periaatteita liikunnassa. (Liikuntalaki 10.4. 2015/390, 1:2.)

Turussa Turun kaupungin liikuntapalvelut toimii kaupunkiorganisaation soveltavan liikunnan päävastuullisena palveluiden koordinoijana, tuottajana ja kehittäjänä. Soveltavan liikunnan toiminnot suunnitellaan siten, että lähtökohtaisesti kaupungin palvelut täydentäisivät muiden toimijoiden palveluntarjontaa. (Turun kaupunki 2022.) Tiedot Turussa ja lähikunnissa toimivista soveltavan liikunnan harrasteryhmistä on koottu Turun kaupungin kotisivuille kahden oppaan alle.” Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan esite, syksy 2023 ja kevät 2024” (Liite 2) sisältää liikuntapalvelujen ja urheiluseurojen järjestämisen toiminnan Turussa. ”2023–2024 Rajatonta liikuntaa – liikuntaa yli rajojen”-opas (Liite 3) sisältää kuntien, yhdistysten ja muiden toimijoiden soveltavan liikunnan tarjonnan Turussa ja lähikunnissa. Näistä lähikunnista liikuntaa järjestää oppaan mukaan Lieto, Paimio ja Raisio. Kaarinassa oli maaliskuussa erityisen tuen piirissä oleville lapsille tarkoitettu tapahtuma. (Turun kaupunki 2024a; Turun kaupunki 2024b.)

Turun kaupungin soveltavassa liikunnassa (joka sisältää siis myös lähikuntien tarjoaman liikunnan) ei mainita erikseen kuin yhden liikuntaharrastuksen kohdalla, että liikuntaharrastus on suunnattu autismikirjon lapsille. Monen harrastuksen kohdalla kirjoitetaan, että suunnattu ”lapsille, joilla haasteita sosiaalisissa tilanteissa, kommunikoinnissa, hahmottamisessa, motoriikassa” tai ”erityislapsille”, ”erityisen tuen tarpeen lapsille” tai ”aistivammaisille”. (Turun kaupunki 2024a; Turun kaupunki 2024b.)

5.2 Harrastamisen Turun malli

Harrastamisen Turun malli on osa valtakunnallista Opetus- ja kulttuuriministeriön Harrastamisen Suomen mallia. Harrastamisen Suomen malli pilotoitiin keväällä 2021, ja toiminta laajentui nopeasti niin, että vuonna 2023–2024 toimintaa järjestetään 262 kunnan alueella. Harrastamisen Suomen mallin tarkoituksena on tarjota 1–9-luokkien ala- ja yläkoulun oppilaille maksuton harrastus koulupäivien yhteydessä. (Opetushallitus 2024a.)

Harrastamisen Turun mallin harrastukset valikoituvat lapsille ja nuorille tehtyjen kyselyjen sekä koulujen toiveiden perusteella. Koulujen harrastustoiminta päivittyy jokaisen lukuvuoden alussa koulukohtaisiin harrastelukkareihin. Kouluissa järjestettävän harrastustoiminnan lisäksi Harrastamisen Turun mallia toteutetaan Turun kirjastoissa, museoissa, nuorisotiloissa sekä Nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa ja Lastenkulttuurikeskus Seikkailupuistossa. (Turun kaupunki 2024c.)

Harrastamisen Turun malliin sisältyy koulujen etsivä harrastustoiminta, joka on tarkoitettu oppilaille, jotka eivät ole löytäneet itselleen sopivaa harrastusta tai mieluista vapaa-ajan tekemistä. Etsivää harrastustoimintaa toteutettiin lukuvuonna 2023–2024 yhteensä 34 koulussa, ja jokaisella koululla on oma etsivän harrastustoiminnan yhteyshenkilönsä. (Turun kaupunki 2024d.)

Harrastamisen Suomen malli toteutuu myös osassa Turkuja ympäröivissä kunnissa. Vuosina 2023–2024 Kaarinassa toteutettiin ”Yhdessä – Kaarinan harrastusmalli 2023–2024”, Ruskolla ”Harrastamisen Suomen malli Ruskolla

2023–2024”, Paimiossa ”PaHaMa 3.0”-mallia ja Liedossa ”Liedon harrastemallia”. (Opetushallitus 2024b.)

5.3 Seurakuntien ja kansanopistojen tarjoamat harrastusmahdollisuudet

Kuntien kouluikäisille järjestämän toiminnan ja kunnassa järjestettävän soveltavan liikunnan lisäksi julkisesti tiedossa olevaa toimintaa järjestävät seurakunnat ja kansalaisopistot. Seurakuntien toiminta on maksutonta, mutta kirkkojärjestys 3:18:sen mukaan kirkon työntekijöiden ja ohjaajien tehtävä on myös uskonkasvatus muun toiminnan mukana (Kirkkojärjestys 11.11.2021/657 3:18). Kansalaisopistot toimivat vapaan sivistystyön lain mukaan edistääkseen ihmisten kehittymistä sekä hyvinvointia ja sen arvoina ovat kansanvaltaisuus, moniarvoisuus, kestävä kehitys ja monikulttuurisuus. (Kansalaisopistot.fi n.d.)

Seurakunnat järjestävät toimintaa myös lapsille ja nuorille. Turusta ja Kaarinasta löytyy partioiden lippukuntia lähes parisen kymmentä, jotka ovat jakautuneet puolet ja puolet tyttöjen ja poikien kesken. Joka seurakunnalla on omansa, joten harrastusmatkakaan ei ole suuri. Yli 14-vuotiaille on isostoimintaa ja nuorten bänditoimintaa. (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, n.d.)

Liedon seurakunta tarjoaa nuorille Nuorten Raamiksien eli nuorten raamattupiirin, Catena Claves-bändikerhon ja kouluikäisille kokkikerhon (Liedon seurakunta, n.d.). Ruskolla on tarjolla Luovan ilmaisun kerho 7–8-vuotiaille ja bändikerho sekä partio Ruskolla ja Vahdolla (Ruskon seurakunta, n.d.).

Raision alueella on seurakunnalla järjestetty kokki-, lennokki-, leivonta-, RC-auto ja roolipelikerhot, partio sekä KirkonMenot eli nuorten kanssa yhdessä tehty menevämpitempoinen jumalanpalvelus (Raision seurakunta, n.d.). Paimion seurakunnassa on tarjolla popparit-ryhmä, kokkikerho, kokkaava askartelukerho, sählykerho ja partio (Paimion seurakunta, n.d.).

Turun alueella toimii monta kansalaisopistoa. Turussa toimivat Turun suomenkielinen työväenopisto sekä Auralan kansalaisopisto. Raisio-opisto toimii laajalla alueella, myös Ruskolla. Liedossa Lieto-opisto, Paimiossa Paimion Opisto ja Kaarinassa Kaarinan kansalaisopisto. (Kansalaisopistot.fi n.d.)

Kansalaisopistojen tarjonta esitetään seuraavalla sivulla, Taulukko 1.

Taulukko 1 Kansalaisopistojen tarjonta

	Turku	Raisio	Rusko	Lieto	Kaarina	Paimio
Kuvataide	x	x		x		
Taikateatteri	x					
Mangakurssi	x	x				
Lasten teatteri		x			x	
Kitarakerho						x
Viulunsoitto	x					
Pianonsoitto					x	
Huilunsoitto					x	
Rumpukoulu					x	
Saksofoni-tunnit					x	
Kokkikerho		x				
Sirkus				x	x	
Tanssi		x		x		

Kurssitarjontaa tutkimalla huomaa, että musiikkiopetus keskittyy Kaarinaan, ja Raision alueella löytyy monenlaistakin toimintaa. Muilla kunnilla kouluikäisten lasten ja nuorten harrastukset ovat vähissä, Ruskolla ei yhtäkään. Keväällä 2024 ei ole ollut vielä yhtäkään erityislapsille suunnattua kurssia.

5.4 Yhdistysten järjestämä toiminta

Eri yhdistysten järjestämää toimintaa ei organisoi kukaan ylhäältäpäin, jolloin se jää jopa osittain pimentoon. Moni yhdistys mainostaa toimintaa vain sopivassa määrin, jotta joko toiminnan minimiosallistujamäärä saadaan kasaan tai harrasteen harvinaislaatuisuus tekee sen jo suoraan pienen piirin vakiojutuksi. Helpoin tapa on mainostaa omassa sosiaalisessa mediassa sekä sähköpostitse uutiskirjeessä, kuten tekee myös Aisti ry. Lehdissä markkinointi tai sosiaalisen median ostettu näkyvyys voivat olla kalliita, eivätkä ne silti ehkä ole näkyvissä kohderyhmälle. (Aisti ry:n edustaja, keskustelu 1.3. 2024.)

Yhdistysten käyttöön sopisi myös lanseerattu Lähellä.fi. Se on valtakunnallisesti ja alueellisesti toimiva verkkopalvelu, jonka avulla voi etsiä toimintaa, yhteisöllisyyttä, apua ja osallistumismahdollisuuksia. Palvelu kokoaa järjestöjen ja yhteisöjen tuen, toiminnan ja tapahtumat yhteen osoitteeseen, sekä edistää kansalaistoiminnan näkyvyyttä Suomessa. Lähellä.fi -osoitteessa voivat tiedottaa yhdistykset, liitot, järjestöt, kunnat ja aktiiviset kansalaistoimijat. (Lähellä.fi 2024.)

Alusta tosin on käyttöjärjestelmältään vaikea ja työläs käyttää. Joka toinen viikko järjestetty harrastus pitää esimerkiksi ilmoittaa joka kerta omaksi tapahtumaksi, ja tietoja pitää syöttää alasveto-valikoista. Mikäli alusta olisi myöhemmin helpompi syöttää, olisi esimerkiksi myös soveltava harrastustoiminta paremmin löydettävissä. (Aisti ry:n edustaja, keskustelu 1.3. 2024.)

6 Opinnäytetyön tulokset

6.1 Tutkimuskysymykset

Aisti ry: n sosiaalisessa mediassa julkaisemassamme kyselyssä oli kymmenen kysymystä. Kolme ensimmäistä kysymystä olivat monivalintakysymyksiä, joilla selvitimme vastaajien taustatekijöitä. Neljännessä kysymyksessä kysyimme lapsen nykyisiä harrastuksia ja/tai mistä harrastuksesta lapsi vastaajan mielestä hyötyisi. Loput kuusi kysymystä olivat avoimia kysymyksiä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksillä tähtäsimme siihen, että saisimme selville, miten autismikirjon lapsi harrastaa, ja miten autismikirjon lapsi haluaisi harrastaa. Ensimmäiseen kysymykseen etsimme vastausta selvittämällä, mitä harrastuksia kyselyyn osallistujilla on ollut ja on nykyään, eli mitä autismikirjon lapsi on harrastanut/harrastaa parhaillaan. (Kysymys viisi). Vastausta ensimmäiseen ”miten” kysymykseen etsimme myös kysymällä lapsen viihtymistä harrastuksessa, miten ryhmän ohjaaja on huomionnut autismikirjoa ja mahdollisia esteitä harrastukseen osallistumiselle. (Kysymykset kuusi ja seitsemän).

Kysymykseen siitä, miten autismikirjon lapsi haluaisi harrastaa etsimme vastauksia kysymällä toiveita harrastusmahdollisuuksien suhteen (kysymys kahdeksan) ja miten autismikirjo tulisi huomioida lapsen harrastuksessa (kysymys yhdeksän). Viimeisessä kysymyksessä annoimme vastaajille vapaan sanan.

Nykyisten harrastusten sekä toivottujen harrastusten, eli kysynnän ja tarjonnan suhdetta selvitimme vertaamalla kysymyksiä numero neljä ja viisi keskenään.

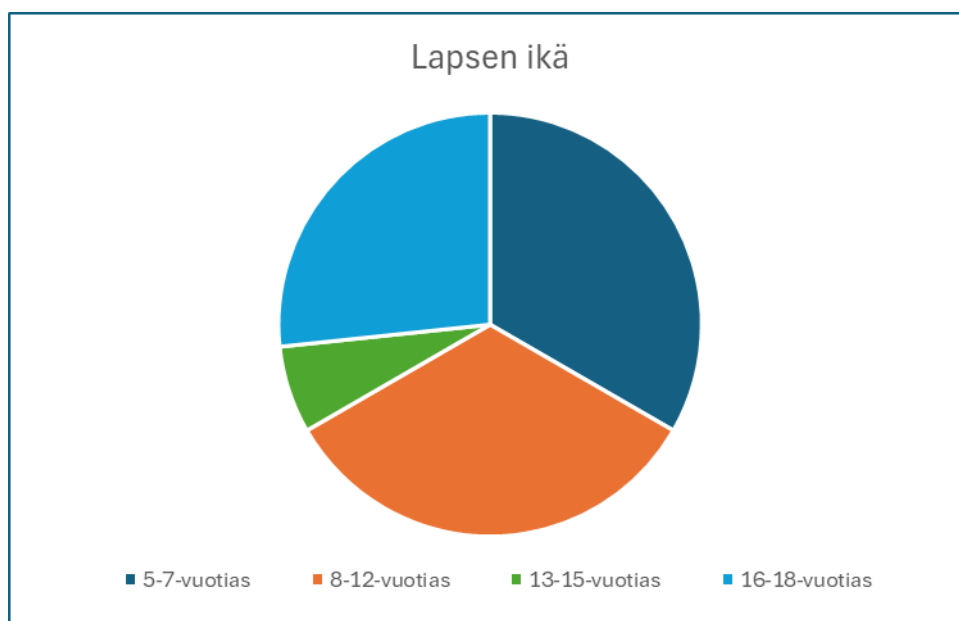
Saimme tutkimuskysymyksiimme vastauksia riittävästi, oikealla ajalla ja suunnitelluilla tavoilla. Esittelemme seuraavissa alaluvuissa jokaisen tutkimuskysymyksen vastauksineen.

6.2. Vastaajien taustatekijät

Vastaajien taustatekijöitä olivat kyselyyn vastaaja, eli autismikirjon lapsi, lapsen vanhempi tai lapsi ja vanhempi yhdessä. Vastanneen lapsen iän olimme jakaneet neljään eri vaihtoehtoon: 5–7-vuotias, 8–12-vuotias, 13–15-vuotias tai 16–18-vuotias. Vastaajan asuinpaikkakuntaa kysyimme avoimella kysymyksellä.

6.2.1 Kyselyyn vastaaja ja ikä

Saimme kyselyymme vastauksia yhteensä 15. kappaletta. Kaikki vastaajat olivat autismikirjon lapsen vanhempia. Olimme jaotelleet lapsen iän seuraavanlaisesti: 5–7-vuotias (esikoulu tai ensimmäinen luokka), 8-12 -vuotias (alakoulu), 13-15 -vuotias (yläkoulu) ja 16-18 -vuotias (yläasteen ohittanut nuori). Kuva 1. esittelee vastanneiden lapsen tai nuoren iän.

Kuvio 2. Vastaajan lapsen/nuoren ikä täysinä vuosina.

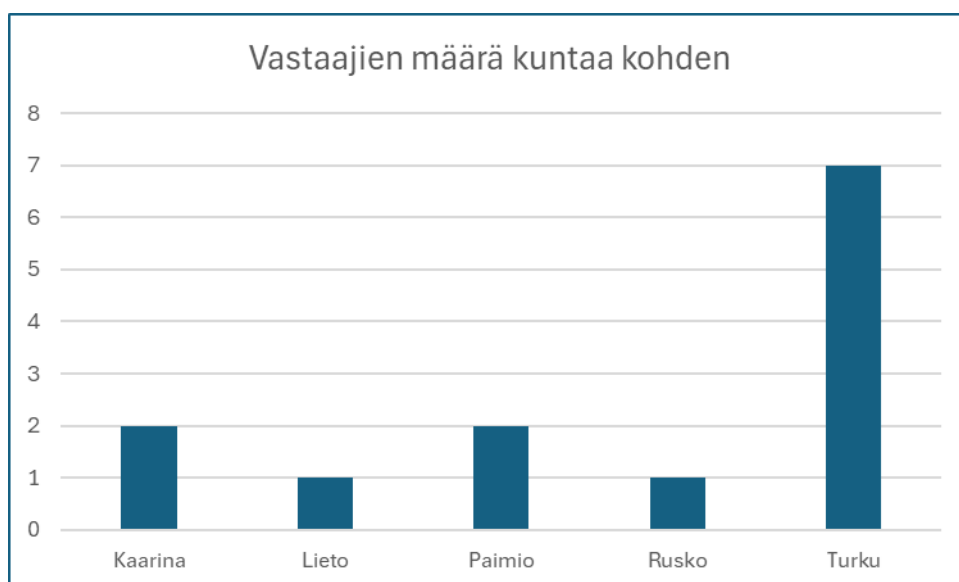
Autismikirjon lapsen tai nuoren iässä saatiin hajoavuutta. Vähiten kyselyyn vastasivat yläkouluikäisten nuorten vanhemmat. Muiden ikäryhmien vastaajia oli

suhteellisen tasaisesti. Tärkein tieto tässä asiassa on kannaltamme se, että saimme vastauksia jokaisesta ikäkategoriasta.

6.2.2 Vastaajien asuinpaikkakunta

Kyselyssä saamiemme vastaajien asuinkunnan mukaan määräytyi myös opinnäytteen teoriapohjaan valitut kunnat. Ruskolla ja Raisiossa on molemmissa samantyyllisiä paikkoja, joissa on mahdollisuus harrastaa (kuten kansanopisto), joten otimme myös Raision tarjontaan mukaan.

Alla olevassa kuviossa, Kuvio 3., näkyvät vastaajien määrät kuntaa kohden.

Kuvio 3. Vastaajien määrä kuntaa kohden.

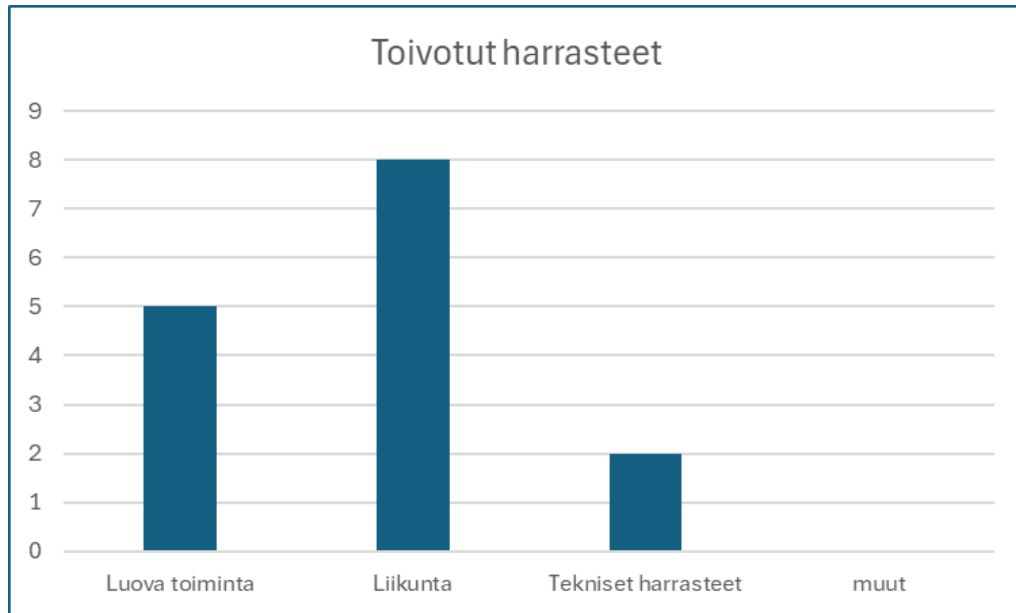
Yli puolet vastaajista ilmoitti asuinkunnakseen Turun. Loput vastaajista olivat Kaarinasta, Paimiosta, Liedosta ja Ruskolta. Rusko sijaitsee Turun pohjoispuolella, Lieto lännessä, Paimio kaakossa ja Kaarina etelässä. Itäiseltä puolelta emme saaneet vastaajia lainkaan. Turussa asuvien suuri vastausprosentti selittyy todennäköisesti suuren asukasluvun sekä Aisti Ry:n toimiston sijainnin perusteella.

6.3 Toivottu harrastustoiminta ja nykyiset harrastukset

Neljännessä kohdassa kysyimme vastaajien toivomuksia harrastusmahdollisuuksista (Kuvio 4). Viidennessä taas pyysimme vastaajia kertomaan nykyisistä harrastuksistaan ja harrastusmahdollisuuksistaan (Kuvio 5). Näillä tiedoilla on itseisarvoa tutkimuksemme kannalta, mutta halusimme lisäksi tietää, toteutuuko kysynnän ja tarjonnan suhde harrastustoiminnassa. Vertasimme siis toivottua harrastustoimintaa nykyiseen harrastustoimintaan (Kuvio 6). Nykyisten harrastusten selvittämisen lisäksi saimme teemoitettua, oliko harrastus itse järjestettyä vai jonkin tahon järjestämää toimintaa (Kuvio 7).

6.3.1 Toivottu harrastustoiminta

Neljäs kysymys oli monivalintakysymys, jossa jaoimme vastausvaihtoehdot luovaan toimintaan, liikuntaan ja teknisiin harrasteisiin. Lisäksi vastaajan oli mahdollista valita vaihtoehto ”joku muu”. Tällä kysymyksellä halusimme saada selkeää tietoa siitä, minkälaiselle harrastukselle on tarve. Harrastusvaihtoehdoista liikunta oli suosituin (54 % vastaajista), luova toiminta toiseksi suosituin (33 % vastaajista) ja tekniset harrasteet kolmanneksi suosituin (13 % vastaajista).

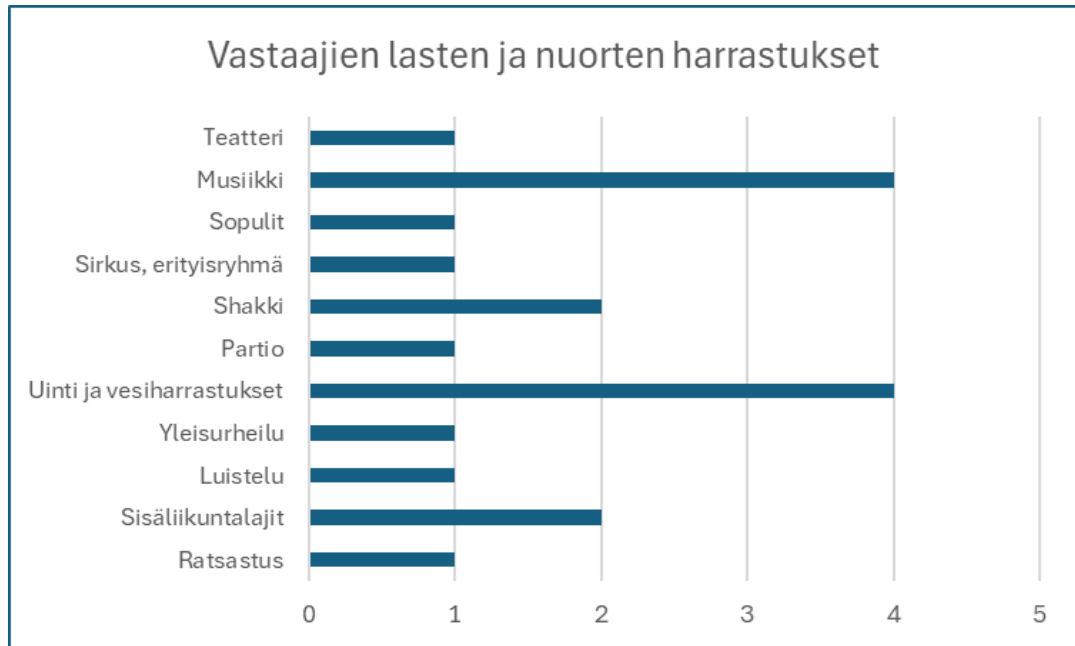

Kuvio 4. Toivotut harrasteet.

Tällä hetkellä Aistilla on kaikkiin kolmeen vaihtoehtoon sopivaa harrastetta tarjolla. Luovaa toimintaa tarjoavat Sopulit pääosin ja Nuorten kerho, liikuntaa on Aistin uinneissa ja Aistin peliryhmä voidaan lukea tekniseksi harrastukseksi.

6.3.2 Nykyiset harrastukset

Vastaajat kertoivat lasten harrastuksia olevan, jo hieman teemoitettuna: teatteri, musiikki (soittotunnilla käyminen, laulaminen konservatoriossa, bändiryhmä) (vertaistuki)ryhmä Sopuleissa, Turun sirkuksen erityisryhmä, shakki, partio, uinti, vesipallo, yleisurheilu, luistelukoulu, sisäliikuntalajit (sähly, voimistelu seurassa ja parkourtyyppinen jumppa) sekä ratsastus. Seuraavassa, Kuviossa 5., on määrät nähtävillä.

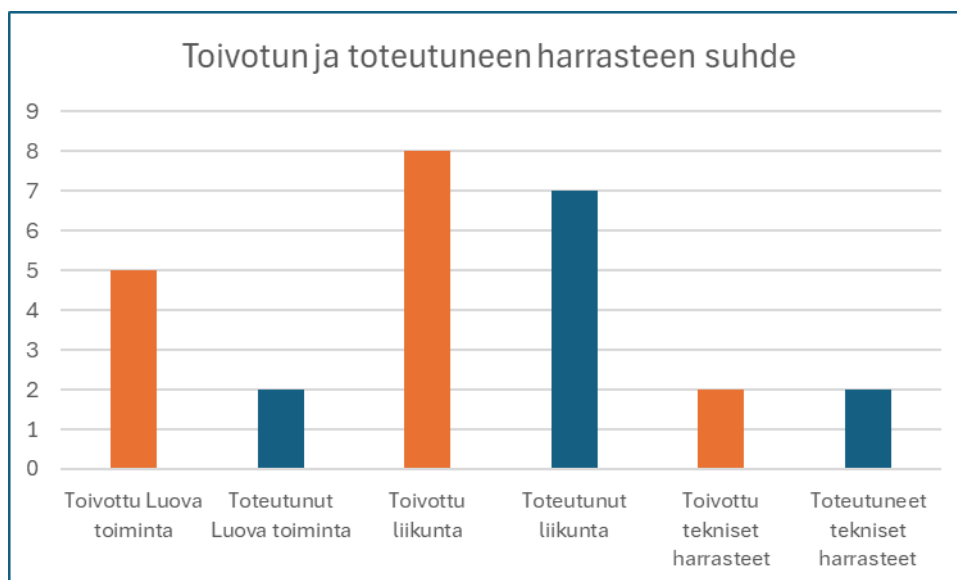

Kuvio 5. Eri harrastustyyppien yleisyys vastanneilla.

Edelleen teemoitettuna saadaan luovaksi toiminnaksi teatteri, soittotunti, Sopulit, laulu ja bändiryhmä. Liikuntaa ovat sirkus, partio, uinti, vesipallo, luistelu, sähly, voimistelu, parkourjumppa ja ratsastus. Tekniseen harrastukseen sopi shakki. Jako ei ole täysin kattava, sillä esimerkiksi Sopulien ja partion tekemiset voivat osua näistä kahteen ryhmään; Sopuleissa luovuus voi yhdistyä tekniseen tekemiseen ja partiossa liikunnan lisänä on myös tietämistä ja tekemistä.

6.3.3 Toivotun ja toteutuneen harrastuksen suhde

Kun verrataan toivotun ja toteutuneen harrasteen suhdetta, jokaisella vastaajalla on ollut toiveessa vain yksi valinta. Näin ollen, jos vastaajalla oli kaksi eri urheilulajia vastauksessa, ne merkittiin vain yhtenä liikuntaharrasteen määränä seuraavassa kuviossa. Näin toisen lapsen tai nuoren nykyinen ja edellinen harraste eivät vääristä tulosta, kun jollain vastaajilla ei ole ollut ei harrastetta lainkaan.

Kuvio 6. Toivotun ja toteutuneen harrasteen suhde.

Vastausten perusteella lasten harrastukset vastaavat osin hyvin sitä, mitä he toivovatkin harrastuksiltaan. Teknisiä harrasteita oli päässyt harrastamaan saman verran kuin halusi. Luovaa toimintaa haluaisi harrastaa viisi lasta tai nuorta, mutta luovaa toimintaa harrastaa vain kaksi vastaajista. Luovista harrasteista varsinkin musiikilla on merkittävää hyötyä autismikirjon lasten ja nuorten kanssa ja sitä on paljon käytetty myös kuntoutukseen ja terapiaan. Autismikirjon henkilöillä on huomattu varsin yleisesti erityisen suuri kiinnostus musiikkia kohtaan ja heillä on todettu olevan kyky muistaa ja tunnistaa äänenkorkeuksia. (Erkkilä & Kontu 2024.)

Suurin osa vastanneista lapsista toivoi ja harrasti jotakin liikuntaan luokiteltavaa harrastusta. Tutkimukset osoittavat, että autismikirjon lapset ja nuoret liikkuvat vähemmän kuin ikätoverinsa. Fyysisellä aktiivisuudella voi olla positiivisia vaikutuksia ainakin autismikirjon henkilöiden unenlaadun ja käyttäytymisen suhteen. Lisäksi liikunta voi vähentää stereotyyppisiä motorisia liikkeitä ja vaikuttaa positiivisesti autismikirjon lasten ja nuorten toiminnanohjaustaitoihin. (Autismikirjon häiriö: Käypä hoito -suositus 2024.)

Kommentit kertovat, että erityislapsille suunnattu harrastustarjonta koetaan kapeaksi:

“Erityislapsille on aika suppeasti harrastuksia”

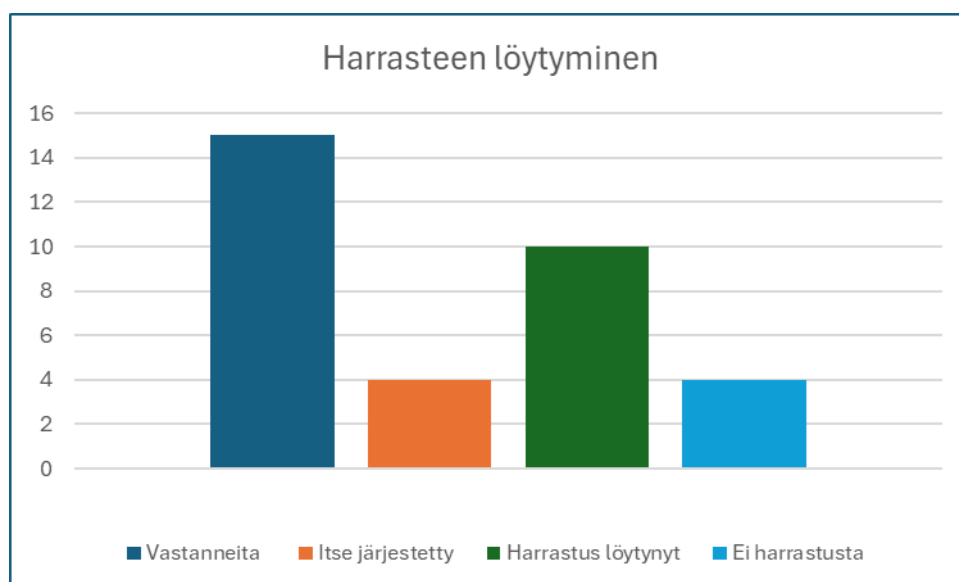
“Soveltavan liikunnan ryhmä on aika pieni, hyvin eri tasoisia liikkujia”

“Tavisnuorten ryhmät ovat liian vaativia, ja nuorempien ryhmiin ei voi osallistua enää”

Soveltavan liikunnan ryhmänkin harrastajat on nähty hyvin eritasoisiksi keskenään verrattaessa. Vaikka liikunta on ollut esteetöntä, se ei silti ole luonut yhteistä toimijuutta. Kuten aikaisemmin mainittu, moni autisti on kognitiivisesti hieman ikätovereitaan jäljessä, jolloin nuorempien ryhmä voi olla hyvä vaihtoehto. Sekään ei kuitenkaan ole mahdollista vuosi toisensa perään.

6.3.4 Harrastamisen onnistuminen

Päättelimme, että harrastuksen haku on onnistunut, jos lapsi on löytänyt harrastuksen, jonka ulkopuolinen taho järjestää. Kymmenessä vastauksessa lapsi harrastaa yhtä tai useampaa järjestettyä harrastusta.

Kuvio 7. Harrastamisen onnistuminen eri tavoin.

Neljässä vastauksessa harrastus on itse järjestetty. Itse järjestettyjä harrastuksia ovat uinti, (yhdessä vanhemman kanssa), lautapeliä pelaaminen ja jonkin muun pelin pelaaminen kavereiden kanssa. Neljässä vastauksista kerrotaan, että lapselle ei ole löytynyt sopivaa harrastusta. Vastaajat kertoivat lisäksi syitä harrastukseen löytymättä jäämiselle. Käsittelemme nämä vastaukset kohdassa “6.4 Esteitä harrastuksiin osallistumiselle”.

6.4 Esteitä harrastuksiin osallistumiselle

Seuraavassa kuviossa, Kuvio 8., on esitelty vastauksista tehdyt teemoittelut. Muita yksilöllisiä vastauksia ja syitä on esitelty kommentteissa.

Kuvio 8. Esteet harrastuksille.

Saimme kysymykseen 15 vastausta. Kaksi vastaajista koki, ettei harrastukseen osallistumiselle ole ollut minkäänlaisia esteitä. Vastaajat mainitsivat suurimmiksi esteiksi harrastukseen osallistumiselle seuraavat asiat: Ryhmän ulkopuolelle jääminen, vaikeus löytää sopivaa ryhmää, sen, että lapsen on vaikeaa rauhoittua harrastuksissa, haastavat ajankohdat, ohjaajan tuen puuttuminen, ja sen, että harrastukseen osallistuminen vaatisi avustajan.

Ryhmän ulkopuolelle jääminen on yleinen, mutta ikävin syy poisjäännille. Yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunne lisääisi myös autistin hyvinvointia, mutta se toteudu, jos he kokevat jäävänsä ulkopuolelle (Savikuja & Puustjärvi 2022, 122–123). Lapsen kyvyttömyys rauhoittua voi olla suoraa seurausta siitä, ettei ohjaaja tue lasta tarpeeksi, huomioi riittävästi lapsen erityispiirteitä tai ole muuten sopiva tehtävänsä. Huomiointi vaatisi tietämystä lapsen tarpeista ja haasteista, jotta lapsi osattaisiin kohdata oikein. Lasta ei tule muokata, vaan harrastuksen muokkaaminen autismikirjon lapselle sopivaksi on edellytys, joka helpottaa myös muiden viihtymistä. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 217.)

Autismikirjon lapsi voi kokea jäävänsä ryhmän ulkopuolelle myös siksi, ettei hänen sosiaaliset taitonsa ole vielä samalla tasolla muiden kanssa. Levottomuus harrastuksissa voi johtua struktuurien puutteesta ja vapaamuotoisen toiminnan aiheuttamasta epävarmuudesta. Ennakointi ja selkeä strukturi harrastuksenohjaajan tuen lisäksi ovatkin tarpeen. (Oksanen & Sollaavaara 2019, 216.)

Kysymyksessä, jossa selvitimme lapsen nykyistä harrastusta, neljä vastaajaa oli kertonut, että lapsella ei ole harrastusta. Päätimme analyysissämme laittaa kerrotut syyt harrastuksen puuttumiselle ”Esteet harrastukselle”-kategoriaan. Harrastuksen löytymättömyyttä on selitetty asuinpaikkakunnan tarjonnan puutteella, vaikeudesta sovittaa harrastuksen aikataulu vanhempien aikatauluihin sekä sillä, että harrastuksiin ei ole löytynyt apua. Lisäksi tavallisten nuorten harrastusryhmien on koettu olevan liian vaativia, eikä osalla vastaajista ole tietoa kirjolla olevien harrastuksista.

Kommenteista paistaa ilmi, miten vanhemmat ovat nähneet vaivaa ja etsineet lapselleen harrastuksia ja joutuneet pettymään niiden epäonnistuttua, jos ovat sattuneet sellaisen löytämään:

”...lasten jumpparyhmät eivät onnistuneet ison lapsimäärän vuoksi ja joutuimme hetkeksi lopettamaan harrastukset”

”Erityislapsille on aika suppeasti harrastusmahdollisuuksia.”

“Ei ole sopivia ryhmiä: tavisnuorten ryhmät ovat liian vaativia...”

“...Ei erityislapselle harrastusmahdollisuuksia kunnassa X. Kauempiin sopivat ajankohdat molempien vanhempien vuorotöiden vuoksi haastavat, ei muuta apua harrastuksiin saatavilla.”

Vanhemman kokema tunne lapsestaan häiriönä muun joukkueen ohessa kuvaa pettymystä:

“Haasteita oli keskittymisessä, sosiaalisissa suhteissa ja aiheutti häiriötä myös muun joukkueen toimintaan”

“...lapsi jännittää sosiaalisia tilanteita ja kuormittuu niistä. Tämän takia hänellä ei ole harrastuksia.”

“...arkipäivän harrastus väsyttää lasta paljon”

Näissä kommentteissa kuvastuu sekä lapsen kuormittuminen ja väsyminen koulusta ja harrastuksesta samana päivänä sekä vanhemman oma elämäntilanne vuorotyön ja tukiverkon ulottumattomissa ja sen vaikutus lapsen harrastusmaailmaan. Myös keväällä 2024 autismikirjon lapsen ja nuorten vanhemmille tehdyn kyselyn perusteella 52 % vanhemmista jaksaa huonosti tai erittäin huonosti ja moni kokee uupumusta, sillä lapsen tarpeet ja päivittäiset menot vievät paljon energiaa. (Havukainen 2024, 14.)

Myös harrastusryhmien kuntakohtainen jakautuvuus on huonoa. Tämänkin vuoksi sopivaa harrastusta pitäisi lähteä etsimään naapurikunnista, ja tästä saattaisi tulla monen tunnin matka. Lapsen tai nuoren ei ole helppo itsenäisesti kulkea harrasteisiin, ja vanhempi saattaa olla turhan uupunut lähteäkseen viemään lasta. Näin ollen, jos harrastus sijaitsee kaukana, voi autismikirjon lapsen tai nuoren olla mahdotonta kulkea harrastukseen itse. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 214–215.)

Haasteita harrastuksessa viihtymiseen ovat tuottaneet myös seuraavat asiat: iso ryhmä ja tilanteet, joissa ei voi vaikuttaa toimintaan, liian suuret seuratavoitteet, ohjaajan autismikirjon huomiotta jättäminen ja ohjaajien suuri vaihtuvuus:

”Iso ryhmä ja tilanne, jossa omaan rooliin tai käsikirjoitukseen ei voi vaikuttaa ovat olleet hankalia”

”... ollut hieman haastavaa, kun ohjaaja vaihtuu”

”... sopi hyvin mutta tähtäsi hyvien taitojen vuoksi kilpailuihin, jotka ei taas sopineet nuorelle (jännitys)”

6.5 Harrastuksessa viihtyminen ja harrastuksen ohjaajan huomiointi

Alla olevassa Kuviossa 9. on esitelty viihtymisen ja huomioinnin kysymysten vastauksista tehdyt teemoittelut ja niiden vastausmäärät.

Kuvio 9. Huomioinnin ja harrastuksessa viihtymisen määrät vastauksissa.

Saimme kysymykseen 15 vastausta. Yhdeksän vastaajan mukaan lapsi on viihtynyt harrastuksessaan. Harrastuksessa viihtymiseen ovat vastaajien mukaan vaikuttaneet seuraavat tekijät: Lapsen erityispiirteiden huomioiminen, harrastuksen ohjaajien riittävän suuri määrä, vertaistuki, harrastusryhmän koko ja autismikirjoa ymmärtävät ohjaajat/opettajat.

Kommentteja:

”... ovat olleet mieluisia ja erityispiirteet on otettu huomioon mm. niin, että kaikkiin ohjattuihin toimintoihin ei tarvitse osallistua”

”Toiminta kaltaistensa seurassa on lapselle mukavaa ja kaverikin on harrastuksesta löytynyt. ... on riittävästi ohjaajia ja jokaisen lapsen erityispiirteet otetaan opettamisessa huomioon”

Vastaajien viihtyvyyteen on vaikuttanut selkeästi se, että harrastuksessa tiedetään autismikirjon piirteistä ja lapsen diagnoosista. Erityisnuorten harrastusryhmissä kirjoa on vastaajien mukaan huomioitu erityisen hyvin:

”Erityisnuorten harrastuksissa on mennyt hyvin, samoin kun kävi 1–2 vuotta yli-ikäisenä tavisnuorten ryhmissä”

”... on otettu hyvin huomioon ja on päästy käyttämään vahvuuksia. ... ohjaaja osaa ottaa hyvin huomioon, pelaajakunnassa suhteellisen isolla osuudella kirjon piirteitä”

Vanhempi on myös toiminut aktiivisesti kertomalla lapsensa tarpeista:

”Ei oo huomioitu, mutta on kerrottu Aspergerista”

”Olen informoinut ohjaajia autismikirjon diagnoosista ja kertonut millä osa-alueilla haasteita on. Mielestäni ovat suhtautuneet asiaan hyvin ja pyrkivät huomioimaan treeneissä”

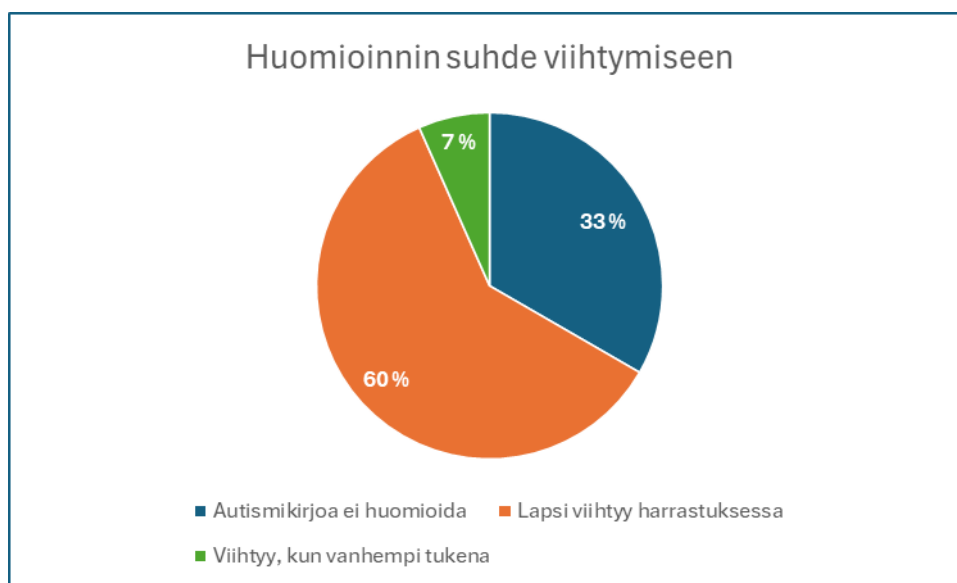
Ohjaajien riittävällä määrällä on myös ollut suuri merkitys:

”Nykyisessä kyllä,... kaksi ohjaajaa ja 3–4 lasta, joilla kaikilla vastaavia haasteita”

”Ohjaajat ovat huomioineet esimerkiksi toistamalla ohjeita ja hakemalla lapsen jos hän on lähtenyt omille teilleen. Ohjaajat ovat siis ottaneet huomioon lasta, vaikka hän ei ole aina pysynyt ryhmän tahdissa ja vaikka kyse on ns. normaaliryhmästä. Lapsi on oppinut hyvin paljon ryhmässä ollessaan”

”... uinnissa kun on kirjoja ymmärtävät ohjaajat. ei tarvitse kenenkään tsemppata määräänsä enempää”

Kysyimme erikseen, miten ryhmän ohjaaja on huomionnut autismikirjoa harrastuksissa. Viidessä vastauksessa sanottiin, että ohjaaja ei ole ottanut autismikirjoa huomioon. Kun laskemme yhteen harrastuksessa viihtyneet, ne vastaukset, joissa kirjoa ei huomioida ja vanhemman tukeman lapsen, saamme 15 eli kaikki vastanneet. Tämä näkyy Kuviossa 10. Näin ollen kaikki viihtyneet autismikirjon lapset saivat harrastuksessa huomiota ohjaajalta tai vanhemmalta. Kääntäen, ilman huomiota jääneet lapset eivät viihtyneet.

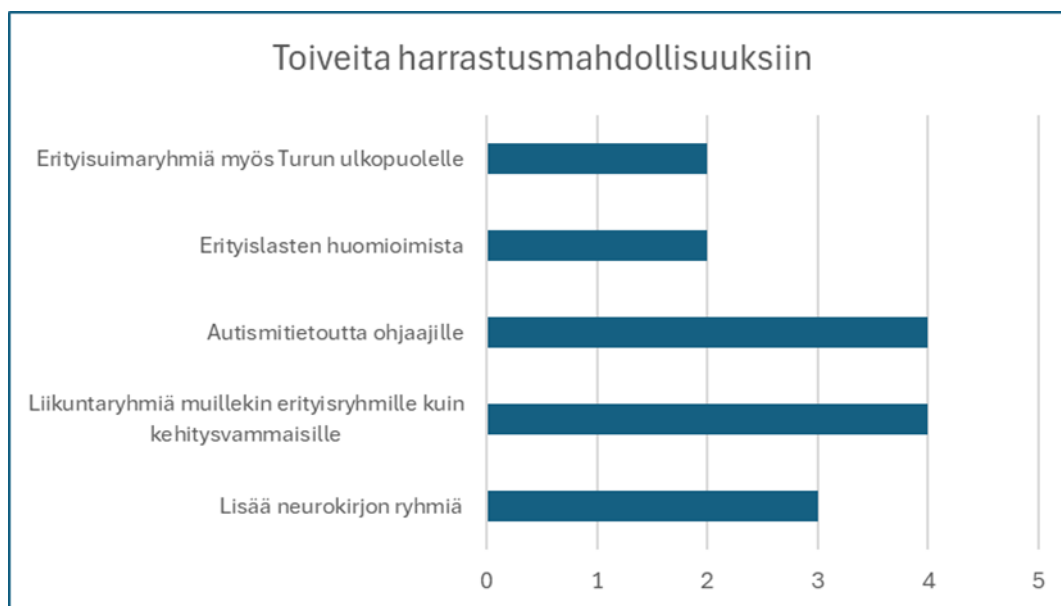

Kuvio 10. Huomioinnin suhde viihtymiseen.

Autismikirjon lapsen harrastuksia mietittäessä korostuu lapsen erityistarpeiden huomiointi ja harrastuksen ohjaajan rooli. Erityistarpeiden huomiointi vaatii tietämystä lapsen diagnooseista, jotta lapsi osattaisiin kohdata oikein. Lasta ei tule muokata sopivaksi harrastukselle, vaan harrastuksen muokkaaminen jokaiselle osallistujalle sopivaksi on ensiedellytys puhuttaessa autismikirjon lasten harrastusmahdollisuuksista. Harrastuksen ohjaajaa voi tavata ennen harrastuksen aloittamista kahden kesken, jotta syntyisi ymmärrys lapsen tarpeista. Lisäksi harrastuksen säännöt olisi hyvä käsitellä yksityiskohtaisesti. (Oksanen & Sollasvaara 2019, 217.)

6.6 Toiveita harrastusmahdollisuuksien suhteen

Alla olevassa Kuviossa 11. näkyvät teemoitettut vastaukset kysymykseen harrastusmahdollisuuksien toiveista. Jokaisesta vastauksesta poimittiin niin monta teemaa kuin oli mainittu.

Kuvio 11. Toiveita harrastusmahdollisuuksiin.

Toiveet jakautuivat monen teeman ympärille aika tasaisesti. Eniten toivottiin sekä lisää soveltavia liikuntaryhmiä että ohjaajien autismikirjotietoutta.

Lisäksi toivottiin uintiryhmien laajentuvan kattamaan muutkin paikkakunnat kuin Turku, vapaampia liikuntaryhmiä, ei-tavoitteellista urheilua, vapaamuotoista toimintaa, teatteria ja kädentaitoja, ryhmäkokojen pienuutta, enemmän tietoa eri harrastusmahdollisuuksista, harrastusten aikaisempia alkamisajankohtia, ryhmiä myös kesän ajalle ja harrastustoimintaa, jossa vanhemmalla olisi "omaa aikaa".

"Joukkueurheilun mahdollisuuksia fyysisesti terveelle ja kaikin puolin fiksuille nepsyille ei vaikuta olevan."

"Erityisesti liikuntapuolella erityisryhmät tuntuvat olevan enemmän kehitysvammaisille suunnattuja."

Näissä kommentteissa näyttäytyy joukkueurheilun ja soveltavan liikunnan ongelma autismikirjolla. Soveltava liikunta on suunniteltu enemmän kehitys- ja liikuntavammaisille, joiden joukossa autismikirjolaiset ovat myös ulkopuolisen asemassa. (Aisti ry:n edustaja, keskustelu 1.3. 2024).

"pienemmillä paikkakunnilla olisi hyvä olla mahdollisuus laajemmin harrastuksiin"

"toiveena olisi, että vanhempi itse olisi vapautettu harrastuksen ajaksi hoitamaan muita asioita"

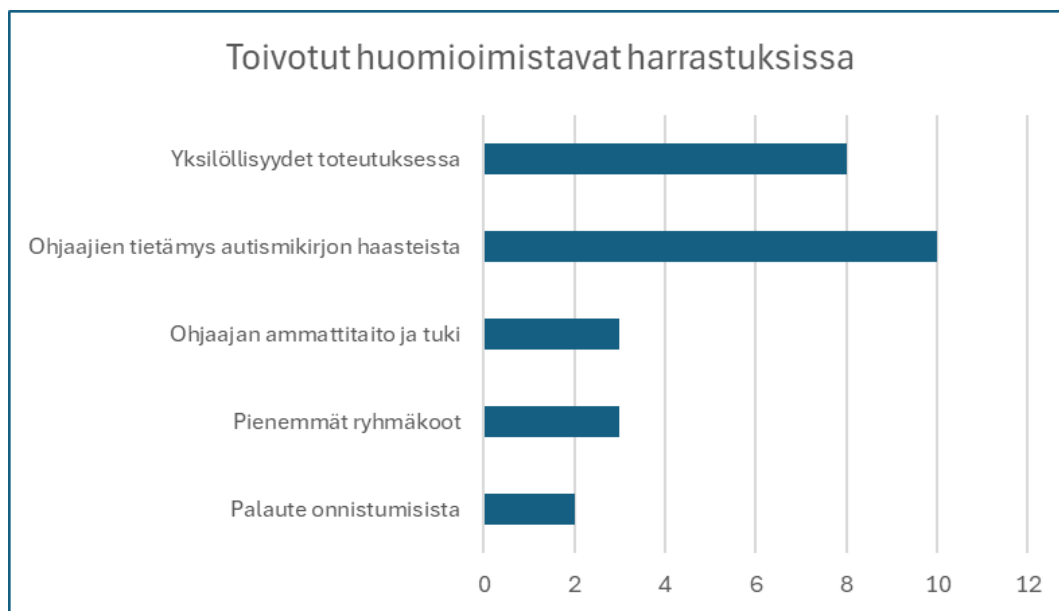
"tietoa harrastusmahdollisuuksista helposti löydettävissä, esim. Nepsyjen oma harrastuskalenteri"

"kesäajalle harrastus, sillä kavereita ei oikeastaan ole"

Nämä kommentit kertovat omaa kieltään autismikirjon lasten vähistä harrastusmahdollisuuksista pienellä paikkakunnalla, harrastusmahdollisuuksien piiloutumista sekä arjesta, jossa lapsella ei kavereita juuri ole. Asioidenhoitoajan toive voi kertoa siitä, että autismikirjon lapsen perheessä hoidettavia asioita on paljon ja autismikirjon lasta ei välttämättä voi tai ole helppo ottaa mukaan näihin toimiin.

6.7 Autismikirjon lasten huomioiminen harrastuksissa

Seuraavassa kuviossa, Kuvio 12. on esitetty teemoitettut vastaukset kysymykseen erityisyyden huomioinnin toiveista.

Kuvio 12. Toivotut huomioimistavat harrastuksissa.

Saimme kysymykseen 15 vastausta. Vastauksissa korostuu harrastuksen ohjaajan rooli: ohjaajalta toivottiin sekä tietämystä autismikirjon piirteistä ja mahdollisista haasteista että ammattitaito ja lapselle tarjottu tuki.

Yksilöllisyydellä ja huomioimisella päästään lähelle myös Toiminnallisen osallistujan mallia. Siinä keskiössä on erityistä tukea tarvitseva lapsi, joka on itse toiminnassa ja ympäristössään aloitteellinen ja aktiivinen toimija sekä osallistuja. Hän ei ole aikuisen toiminnan kohde, eikä mukana vain näennäisesti, mutta toiminnallisesti ja sosiaalisesti erillään. Yksilöllisillä toiveillaan lapsi on toimija ja ohjaajan huomioimisen avulla hän on osallistuja. (From & Koppinen 2012, 35.)

”Ohjaajan ammattitaito kohdata erityislapsia olisi erittäin tärkeää. Suorituskeskeisyys pois harrastuksista ja keskittyminen esim. kaveritaitojen harjoitteluun, omien vahvuuksien tunnistamiseen ja

tunnesäätelyyn ja sekä mahdollisuus purkaa kuormitusta lapselle sopivalla tavalla”

”Ohjausta ja tukea ohjeistuksessa, sosiaalisissa tilanteissa ym.”

Näissä kommentteissa toivotaan kokonaisvaltaista ohjausta ja tukea myös muuhun toimintaan harrastuksen lomassa. Autismikirjon lasten ja nuorten sosiaaliset taidot ja heidän omien tunteidensa tunnistaminen ynnä muut ovat vaikeita asioita ja vanhemmat kaipaavat siihen apua. Tässäkin saattaa olla avun pyytäminen kasvatuksellisessa mielessä, mikä on ymmärrettävää autismikirjon vanhempien uupumuksen tietäen.

Lisäksi yksilöinti harrastuksen toteutuksessa nousi esille: jokaista lasta toivottiin kohdattavan yksilönä:

”Yksilöllisyys ja hitaasti lämpeävyys tulisi huomioida. Mahdollisuus seurata sivusta ja osallistua omaan tahtiin. Ymmärrys motoriikan haasteiden osalta”

Kommenteista tulee esiin monta tärkeää huomioimistapaa: ryhmän rauhallisuus tuomaan levollisuutta, positiivinen huomiointi, joustavuus tavallisissa ryhmissä, normien kaataminen yksilöllisyyden tieltä, vanhempien osallistuminen harrastuksessa avustajana sekä ohjaajan tietotaidoilla autismista:

”Tärkeää on mahdollisuus vanhemman tai muun saattajan läsnäololle tilassa, sekä lapsen huomioon ottaminen ja huolehtiminen että pysyy ryhmän mukana ja toisaalta annetaan tilaa välillä tehdä asiat omalla tavalla”

”Kuunneltaisiin vanhempia & otettaisiin vanhempi mukaan tarvittaessa, suhtauduttaisiin yksilöllisesti lapseen ja että ohjaajilla olisi halukkuutta ymmärtää autismikirjon lapsen sielunmaisemaa. Olisi tärkeä tarjota pienempiä/rauhallisempia harrastusryhmiä näille lapsille omalla paikkakunnalla.”

”Toiminnan ohjaajalla olisi hyvä olla jonkin verran tietämystä erityispiirteistä ja useampi aikuinen olisi plussaa.”

”Huomataan kaikki hyvä lapsessa ja annetaan positiivista palautetta pienistäkin onnistumisista.”

Tässä kommentissa tulee esiin vaikeasti löydettävät tiedot soveltavista harrasteista:

”Olisi hyvä, jos juuri koulun kautta saisi tietoa näistä erityislapsille suunnatuista harrastusmahdollisuuksista. nyt tiedonhaku on pitkälti vanhemman oman aktiivisuuden varassa.”

6.8 Mitä haluaisit vielä kertoa autismikirjon lasten ja nuorten harrastuksista Turun seudulla?

Tähän kysymykseen saimme vastauksia 13. Vastaajien toiveissa painottuivat seuraavat asiat: mahdollisuus lisäharrastuksille myös Turun lähikunnissa, järjestäjien osaamista autismikirjon lasten erityispiirteistä, harrastusten monipuolisempaa tarjontaa sekä leirejä myös kesäsesongin ulkopuolella. Lisäksi vastaajista osa toivoi lisätietoa autismikirjon harrastuksista. Vastauksissa korostui toiveet monipuolisemmalle tarjonnalle harrastusten suhteen sekä autismikirjon piirteiden huomioiminen järjestäjien taholta. Huomioimista käsiteltiin jo edellisessä kappaleessa.

Kommentteja:

”Mahdollisuus harrastaa enemmän, myös lähikunnat. Erityisyys ja kommunikointi huomioiden ja osaamista autismin kirjon lapsille”

”Voisiko Aisti laajentaa toimintaansa pienemmille paikkakunnille?”

”Leirejä voitaisiin järjestää myös kesäsesongin ulkopuolella.”

”Kunpa olisi tarjontaa monipuolisemmin. Autismikirjolaiset eivät joskus uskalla mennä nettiemäntänne kanssa saamaan harrasteryhmään erityispiirteidensä takia”

”Pidän tärkeänä, että lapsi tapaa omankaltaisia ja samanikäisiä lapsia. Leirit olisivat erityisen mieluisia”

“...muutaman kerran toimintapajatkin voisivat olla kivoja näille lapsille.”

Kommentit kertovat, että harrastukset saisivat kattaa reippaammin koko alueen eikä vain tiheimmin asuttuja osia. Leirejä voisi olla myös muina aikoina kuin kesällä, jolloin Aistikin pitää vuosittaiset leirinsä. Tarjonnalle toivottiin monipuolisuutta, kuten huomattu monesti. Samanikäisten ja omankaltaisten lasten ryhmät ovat vanhempien toivossa, sillä autistin viihtyminen normaaleissa ryhmissä on vaikeampaa.

Osa kommentaiteista oli positiivisia:

“Aisti ry:n Sopulit on mahtava!”

“Sovelluttua jalkapalloa voi harrastaa osassa Turun seudun kuntia, mikä on hyvä asia”

“Moneen ryhmään on voinut mennä tavisten mukaan, kun on jutellut etukäteen ohjaajan kanssa.”

”Tämä kysely oli erittäin tärkeä.”

Kyselyä on pidetty tärkeänä, mikä viestii siitä, että opinnäytteen aihe on ollut tarpeellinen ja varmasti toivottukin. Aistin ryhmistä muutamaa on pidetty toimivana ja “mahtavana”, mikä on hienoa. Parissa vastauksessa on kerrottu normaaliryhmänkin toimineen heille ja sovelletun jalkapallon ryhmiä kiitellään.

6.9 Yhteenveto

Opinnäytetyössämme selvitimme seuraavia kysymyksiä: Ovatko autismikirjon lapsille suunnatut harrastuspalvelut riittäviä? Millaista harrastustoimintaa autismikirjon lapsille tulisi Turussa ja lähikunnissa tarjota? Miten autismikirjon lapset tulisi ottaa huomioon harrastustoiminnassa? Vastaavatko tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet autismikirjon lasten tarpeita? (Kohtaako tarjonta kysynnän?).

Kyselyymme vastasi 15 Aisti ry:n jäsentä tai seuraajaa. Vastaajista suurin osa oli Turkulaisia, joka selittynee sillä, että Turussa järjestetään valtaosa harrastustoiminnasta, ja myös Aisti ry:n toimipaikka sijaitsee Turussa. Turun ulkopuolelta saimme vastauksia Liedosta, Paimiosta, Kaarinasta ja Ruskolta. Autismikirjon lasten nykyiset harrastukset painottuvat liikuntalajeihin. Lisäksi lapset harrastavat luovaa toimintaa, kuten teatteria ja laulua. Osa harrastuksista on soveltavan liikunnan järjestämiä, osa Aisti ry:n järjestämää toimintaa, ja osa lapsista käy tavallisten lasten ja nuorten ryhmäliikunnassa. Jotkut lapsista eivät olleet löytäneet sopivaa harrastusta, eikä siten harrastaneet mitään, ja osa vastaajista kertoi, että lapsi harrastaa itsenäisesti jotakin.

Kysymyksiin siitä, ovatko autismikirjon lapsille suunnatut harrastusmahdollisuudet riittäviä ja vastaavatko tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet autismikirjon lasten tarpeita voimme tutkimuksemme pohjalta todeta, että vastaus on kielteinen. Harrastusmahdollisuuksia kyllä löytyy, mutta niiden sopivuus ei vastaa täysin odotuksia. Kaikkiaan neljä vastaajaa kertoi, että sopivaa harrastusta ei ollut löytynyt. Harrastuksen löytymättömyyttä on selitetty asuinpaikkakunnan tarjonnan puutteella, vaikeudesta sovittaa harrastuksen aikataulu vanhempien aikatauluihin sekä sillä, että harrastuksiin ei ole löytynyt apua. Lisäksi tavallisten nuorten harrastusryhmien on koettu olevan liian vaativia, eikä osalla vastaajista ole tietoa kirjolla olevien harrastuksista. Jo löytyneessä harrastuksessa haasteita viihtymiseen ovat aiheuttaneet seuraavat asiat: iso ryhmä ja tilanteet, joissa ei voi vaikuttaa toimintaan, kilpailutilanteet, ohjaajan autismikirjon huomiotta jättäminen ja ohjaajien suuri vaihtuvuus.

Kuitenkin suurin osa vastaajista kertoi, että lapsi on viihtynyt tai viihtyy harrastuksessaan, mikäli sopiva harrastus on löytynyt. Harrastuksessa viihtymiseen vaikuttaa paljon se, miten lapsen yksilöllisiä piirteitä huomioidaan harrastuksessa. Harrastuksen ohjaajilla on harrastuksessa suuri rooli, ja lapsen viihtymiseen harrastuksessa liittyykin kiinteästi se, miten paljon tai vähän ohjaaja huomioi lasta ja tietää autismikirjosta. Tämä näkyy myös vastauksissa, jotka koskivat kysymystä autismikirjon lasten huomioon ottamisessa harrastustoiminnassa.

Vastaajat toivoivat, että autismikirjon erityispiirteitä huomioitaisiin enemmän. Vastausten perusteella harrastusryhmien ohjaajat huomioivat autismikirjoa vaihtelevasti, ja jopa viisi vastaaja kertoi, että lapsen autismikirjon piirteitä ei ole huomioitu. Autismikirjo tulisi huomioida vastaajien mukaan seuraavin tavoin: harrastuksien tulisi olla yksilöllisiä ja ohjaajilla tulisi olla tietämystä autismikirjon piirteistä sekä haasteista. Lapsen tulisi myös saada enemmän positiivista palautetta onnistumisista, harrastuksen ohjaajan tulisi olla ammattitaitoinen ja tukea lasta harrastuksessa ja myös harrastusryhmien koon tulisi olla pieni.

Kysymykseen siitä, millaista harrastustoimintaa autismikirjon lapsille tulisi Turussa ja lähikunnissa tarjota saimme monenlaisia vastauksia. Vastauksissa korostui jälleen kerran harrastuksen ohjaajan rooli: ohjaajalta toivottiin sekä tietämystä autismikirjon piirteistä ja mahdollisista haasteista että ammattitaitoa ohjaamisessa. Positiivisen palautteen ja kaikkinaisen tuen tarjoaminen lapselle on myös tärkeää. Lisäksi toivottiin uintiryhmien laajenemista Turun ulkopuolelle, vapaampia liikuntaryhmiä ja ei-tavoitteellista urheilua, vapaamuotoista toimintaa, ja teatteria ja kädentaitoja. Toiveissa esitettiin myös ryhmäkokojen pienuutta, enemmän tietoa eri harrastusmahdollisuuksista, harrastusten aikaisempia alkamisaikoja, ryhmiä myös kesän ajalle ja harrastustoimintaa, jossa vanhemmalla olisi "omaa aikaa".

Spesifisti kategorioittain eriteltynä liikuntapainotteiset lajit harrastustoiveissa nousi suosituimmaksi. Vastaajista suurin osa harrasti myös liikuntaa. Noin 30 % vastaajista toivoi enemmän luovia harrastusmahdollisuuksia, ja vain noin 10 % teknisiä harrasteita, kuten lautapelejä tai konsolipelejä.

Muuten toiveita tuli monelta taholta, mutta pääasiassa harrastuksia tulisi olla monipuolisemmin, vapaamuotoisemmin ja enemmän kouluvuoteen sijoittuvia leirejä ja pienemmillä ryhmillä. Tiedotuksesta toivottiin myös näkyvämpää ja avoimempaa. Harrastustoimintaa tulisi laajentaa kattamaan myös Turkuun ympäröiviä kuntia, ja erityisesti autismikirjon tarpeisiin vastaavaa harrastustoimintaa tulisi kehittää nykyisestä.

7 Lopuksi

7.1 Sisällön ja tulosten arviointi

Valmistunut opinnäytetyömme arvioitiin numeerisesti asteikolla 1–5. Opinnäytetyön arviointi perustuu eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen (EQF), innovaatiokompetensseihin ja Arene ry:n ammattikorkeakoulututkintojen yhteisiin kompetensseihin. Arvioinnissa huomioitiin opinnäytetyöprosessin aikainen työskentely, opinnäytetyössä saavutetut tulokset ja opinnäytetyöraportti. Lisäksi otettiin huomioon opinnäytetyön muoto ja alakohtaisuus. Opinnäytetyön toimeksiantajalta pyydettiin arviointia varten lausunto. (Turun ammattikorkeakoulu 2024.)

7.2 Työskentelyn arviointi (Oppimisprosessi ja ammatillinen kehitys)

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme alkuvuodesta 2024, ja saimme sen päätökseen saman vuoden marraskuussa. Opinnäytetyömme aihe oli meille kummallekin entuudestaan tuttu, sillä olimme työmme ja yksityiselämämme kautta tutustuneet autismikirjon aihepiiriin entuudestaan. Koimme tämän toisaalta hyödylliseksi, koska esimerkiksi kyselyn julkaiseminen Aisti ry:n sosiaalisessa mediassa oli helppoa, koska meillä oli pääsy tietokantaan. Toisaalta taas mietimme välillä, onko tutkimuksen aihepiiri liian läheinen meille, eli tulemmeko niin sanotusti sokeiksi tutkimuksemme objektiivisuudelle. Kiinnostus tutkimusaihetta kohtaan näkyi myös aiheen rajauksessa ja etsimämme lähdemateriaalin valinnassa. Välillä tuntui, että tutkimusta olisi voinut laajentaa paljon pidemmälle, ja perehtyä yhä uusiin löytämiimme lähdeaineistoihin. Tässä meitä auttoi opinnäytetyön valmistumiselle asetettu määräaika.

Muutenkin aikatauluttaminen ja säännölliset tapaamiset auttoivat meitä jäsentämään tutkimusentekoprosessiamme. Jo heti keväällä 2024 päätimme pyrkiä tapaamaan noin kerran viikossa, ja käydä silloin läpi mitä olimme kumpainenkin omilla tahoillamme saaneet aikaan. Näillä tapaamisilla sovimme

aina myös seuraavan viikon tavoitteet. Kävimme myös keskusteluja Aisti ry:n edustajan sekä opettajamme kanssa aina, kun olimme saaneet valmiiksi jonkin opinnäytetyötämme koskevan ratkaisevan virstanpylvään. Esimerkiksi ennen tutkimuskysymysten lähettämistä tarkastutimme ne sekä ohjaavalla opettajalla että Aisti ry:n edustajalla.

Ammatillista kehitystä mietittäessä kenties ratkaisevinta oli oppia tiivistä yhteistyötä pitkäkhön projektin parissa. Työskentelyssä oli sekä haasteena että hyötynä erilaiset koulutustaustat. Saimme tukea toisiltamme itsellemme haasteellisissa kohdissa ja ajatusmaailmamme kehittyi moniammatillisuutta ajatellen.

7.3 Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen sisällönanalyysi, ja kvantitatiivisia puolia on käytetty vain painottamaan joitakin useita kertoja esiin tulleita teemoja. Menetelmänä käytimme survey-tutkimusta ja aineistonkeruuna sähköistä kyselylomaketta. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisotannalla (Hirsjärvi ym. 2009, 162–164, 191).

Kyselytutkimuksen heikkouksina pidetään sen mahdollisuuksia pinnallisuuteen ja tulosten teoreettisuuden tasoon. Tähän vaikuttaa muun muassa sellaiset asiat, että ovatko vastaajat vastanneet vakavasti vai ylimalkaisesti, kysymysvaihtoehtojen onnistuneisuus, tietävätkö vastaajat kysellystä asiasta ja onko lomake ylipäätään ollut hyvä (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Avoimet kysymykset sen sijaan antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään. Tässä haittapuolena on, että sisältö voi olla kirjavaa, kyseenalaista ja vaikeaa koodata. (Hirsjärvi ym. 2009, 201.)

Meidän tutkimuksessamme halusimme nimenomaan antaa äänen vastaajille ilman ehdotettuja ideoita. Kun kyselyn kohdejoukon mukaan valittu jakokanava on ollut Aisti ry:n sosiaalinen media, jäsenet ja seuraajat, on autismikirjo sekä lapsen ja nuorten harrastusasiat jo monelle heistä tuttu asia ja vastanneille asia

on ollut vanhemmuuden kautta henkilökohtainen. Henkilökohtaisuuden myötä kysymyksiin on varmasti vastattu vakavasti ja monen vastauksesta kuultaa läpi vahvoja tunteita.

Saatuja vastauksia käsittelimme sekä teemoitellen että ainutlaatuisina. Usein toistuville teemoille on annettu eniten painoarvoa, mutta myös merkitykselliset yksittäiset asiat tuotiin esiin. Mielestämme menetelmä ja lomake sopivat aiheeseen hyvin ja toivat kaipaamamme asiat esiin luotettavammin kuin monivalintakysymykset.

7.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen yleisiksi eettisiksi periaatteiksi voidaan määritellä tutkijan osoittama kunnioitus tutkimukseen osallistuvien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kohtaan sekä tutkimuksen toteuttamisen niin, ettei siitä aiheudu haittaa, riskejä tai vahinkoa tutkimuksen kohteena oleville ihmisille (Koivisto & Aro 2019). Tutkimusaineisto tulee kerätä siten, että tutkimukseen osallistuvat ovat tietoisia millaista aineistoa kerätään, miten se kerätään, mihin kerättyä aineistoa käytetään ja missä aineisto säilytetään. Kyselyyn vastanneiden henkilötiedot salataan niin, etteivät ulkopuoliset pääse niihin käsiksi eikä henkilötietoja tule kerätä turhaan tai tarpeettomasti. Analysointivaiheessa aineistosta ei saa ilmetä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden identiteetti. (Koivisto & Aro 2019.)

Aisti ry:n sosiaalisen median forumeilla julkaisemassamme kyselyssä otimme huomioon kyselyyn vastaajien tietosuojan. Julkaisuissa myös kehoitettiin olemaan kommentoimatta, mikäli oli vastannut, ettei vastaajien henkilöllisyys paljastu. Vastaajien henkilötietoja ei kerätty missään vaiheessa, ja kyselyyn vastaajat säilyttivät anonymiteettinsä. Kyselyvastaukset on käsitelty luottamuksellisesti ja hävitetty opinnäytetyön valmistuttua. Webropol-kyselyalustaan vastaaminen oli kaikille täysin anonymia.

Tutkimuksen etiikan lisäksi huomioimme opinnäytetyössämme tutkimuksen luotettavuuden. Validiteetin käsitteellä voidaan arvioida laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavassa tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu tutkia.

Tutkimuksen perusteellisuus eli huolellinen kysymyksenasettelu, tutkimuksenteon eri vaiheiden auki kirjoittaminen sekä avoimuus tutkimuksen eri vaiheissa kuuluu luotettavaan tutkimukseen. Tutkimus tulee kirjoittaa läpinäkyväksi niin, että lukijat saavat riittävästi tietoa tutkimuksenteon eri vaiheista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119–122.) Mielestämme tutkimuksemme vastaa luotettavalle tutkimukselle määritellyjä kriteereitä.

7.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen ja tutkimusideat

Opinnäytetyömme perimmäisenä tarkoituksena oli saada autismikirjon ääni kuuluviin. Toivomme, että tutkimustuloksia tullaan hyödyntämään kehitettäessä autismikirjon lasten harrastustoimintaa tulevina vuosina. Tutkimuskyselymme sai avointen kysymysten opinnäytetyöksi paljon vastauksia, ja mielestämme tämä kertoo siitä, että aihetta pidetään tärkeänä. Kyselyyn vastaajien määrä ja vastausten laatu kertovat myös siitä, että tämäntyyppiselle tutkimuskyselylle todella oli tarvetta: autismikirjon lasten nykyisessä harrastustoiminnassa on paljon hyvää, mutta kehitettävää löytyy vielä. Tutkimustamme voitaisiin konkreettisesti hyödyntää koostamalla tutkimuksen tuloksista esimerkiksi opas.

Tutkimusideana jatkoa ajatellen voisi olla toimintatutkimus autismikirjon ryhmän ohjaajasta ja ohjaajakoulutus. Esimerkiksi autismikirjon lasten ja nuorten harrastusryhmän ohjaajia voisi tarkkailla Pia Hämäläisen teoriaa vasten ja pohtia, onko ohjaajan sosiaalisuudella ja muulla persoonallisuudella vaikutusta ryhmän toimimiseen. Myös tutkimus, jossa selvitettäisiin harrastusten ja mielekkään vapaa-ajan merkitystä autismikirjolaisilla lapsuudesta aikuisuuteen olisi mielestämme hyvä tutkimusidea. Harrastaminen jokaisen omilla ehdoilla toteutettuna voi kantaa positiivista hedelmää pitkälle aikuisikään saakka, ja näin ennaltaehkäistä monia mahdollisia ongelmia.

Lähteet

Aisti ry:n edustaja 2024. Keskustelu. Aisti ry:n edustajan kanssa keskusteli 1.3.2024 Anna Eronen ja Sanna Tomukorpi.

Autismiliitto 2022. Asperger – osa autismikirjoa. Viitattu 8.11.2024.

<https://autismiliitto.fi/autismi/erilaista-autismia/asperger-osa-autismikirjoa/>

Autismiliitto 2023. Autismikirjon ilmenemismuodot. Viitattu 7.6.2024.

<https://autismiliitto.fi/ilmenemismuodot/>

Autismiliitto 2023. Perustietoa autismista. Viitattu 13.5.2024.

<https://autismiliitto.fi/autismi/perustietoa-autismista/#title-0>

Autismikirjon häiriö. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatrisen Yhdistyksen, Suomen Kehitysvammalääkäreiden, Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen ja Suomen Psykiatriyhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 10.9.2024. <https://www.kaypahoito.fi/hoi50131#K1>

Autismiliitto 2024. Autismikirjon Käypä hoito -suositus toi uuden käytännön suositusten tekemiseen. Viitattu 21.5.2024. <https://autismiliitto.fi/autismikirjon-kaypa-hoito-suositus-toi-uuden-kaytannon-suositusten-tekemiseen/>

Erkkilä, J. & Kontu, E. 2024. Musiikkiterapia. Artikkelin ohjeessa Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen, Suomen Nuorisopsykiatrisen Yhdistyksen, Suomen Kehitysvammalääkäreiden, Suomen Lastenneurologisen Yhdistyksen ja Suomen Psykiatriyhdistyksen asettama työryhmä. Autismikirjon häiriö. Käypä hoito -suositus. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 3.11.2024. <https://www.kaypahoito.fi/nix03414>.

From, K. & Koppinen, M.-L. 2012. Menossa mukana – Tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Havukainen, E. 2024. Vanhempien jaksaminen vuonna 2024 – yhä enemmän ääriarjoilla. Autismiliitto. Viitattu 25.10.2024. <https://autismiliitto.fi/vanhempien-jaksaminen-vuonna-2024-yha-enemman-aarirajoilla/>

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., Uudistettu painos. Helsinki: Tammi

Huttunen, M. & Socada, L. 2019. ADHD (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö). Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 17.10.2024.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00353> 8.11.2024

Huttunen, M. & Socada, L. 2024. Autismikirjon häiriö. Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 10.10.2024.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00355>

Kansalaisopistot.fi, n.d. Opistot. Viitattu 23.10.2024

<https://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot/>

Kielitoimiston sanakirja 2024. Autismi. Viitattu 7.11.2024

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/autismi>

Kirkkojärjestys 11.11.2021/657. Viitattu 25.10.2024.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230657#L3P18>

Koivisto, K., & Aro, P. 2019. Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden eettiset kysymykset. ePooki 72/2019. Epooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyön julkaisut ISSN 1798-2022. Viitattu 14.5.2024.

<https://www.oamk.fi/epooki/index.php?cID=1830#cite-text-0-0>

Korhonen, M. 2023. Autismikirjon piirteitä lapsilla ja nuorilla. Käypä hoito. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu

<https://www.kaypahoito.fi/nix03145>

Leppänen, S. 2023. Muutama sana neuromonimuotoisuudesta. Viitattu

13.6.2024. <https://workplaceinclusiveness.com/2023/04/17/muutama-sana-neuromonimuotoisuudesta/comment-page-1/>

Liedon seurakunta n.d. Nuorille. Saatavilla

<https://www.liedonseurakunta.fi/nuorille> Viitattu 25.10.2024

Liikuntalaki 10.4. 2015/390. Viitattu 6.6.2024.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>

Neurodiversityhub 2024. What is Neurodiversity? Viitattu 10.8.2024.

<https://www.neurodiversityhub.org/what-is-neurodiversity>

Nurmi, J.-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2007. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.–2. painos. Helsinki: WSOY.

Nurmi-Koikkalainen Päivi. 2017. Mitä vammaisuudella tarkoitetaan? Teoksessa: Tietoa ja tietotarpeita vammaisuudesta: Analyysia THL:n tietotuotannosta.

Työpaperi 38/2017. Helsinki: THL, 10–13. Viitattu 10.8.2024.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135650/URN_ISBN_978-952-302-946-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oksanen, J. & Sollasvaara, R. 2019 Esteille hyvästit! Opas autismikirjon ja adhd- ja Tourette-oireisten lasten kasvattajille. Esteetön lapsuus neurokirjon lapselle ja nuorelle 2017–2019-hanke. Helsinki: Autismisäätiö.

Opetusministeriö 2024. Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. Viitattu 4.6.2024. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>

Opetushallitus 2024a. Harrastamisen Suomen malli. Tietoa. Viitattu 19.6.2024. <https://harrastamisensuomenmalli.fi/tietoa/>

Opetushallitus 2024b. Harrastamisen Suomen malli kunnat. Avustukset hankekaudelle 2023–2024.(Excel). Viitattu 10.8.2024. <https://harrastamisensuomenmalli.fi/harrastuksen-jarjestajille/harrastamisen-suomen-mallin-kunnat/>

Pellicano, E., & den Houting, J. 2022. Annual Research Review: Shifting from normal science to deurodiversity in autism science. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 63:4, 381–386. Viitattu 10.8.2024. <https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jcpp.13534>

Puustjärvi, A, Savikuja, T, Virtanen, P. ja Mannström, L. 2022. Vinkkejä arjen hallintaan. Teoksessa T. Savikuja & A. Puustinen (toim.) 2022. Nepsyopas. Tukea neuropsykiatrisiin haasteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raision seurakunta n.d. Nuorille. Viitattu 25.10.2024 <https://www.raisionseurakunta.fi/nuorille>

Ruskon seurakunta, n.d. Ruskon seurakunta. Viitattu 25.10.202 <https://www.ruskonseurakunta.fi/>

Savikuja, T. & Puustjärvi A. 2022. Arjen hyvinvointi. Teoksessa T. Savikuja & A. Puustinen (toim.) 2022. Nepsy-opas. Tukea neuropsykiatrisiin haasteisiin. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suomen autismikirjon yhdistys 2022. Autismin syrjimätön sanasto. Viitattu 1.10.2024. <https://asy.fi/autismin-ja-neurokirjon-uusi-syrjimatton-sanasto-on-julkaistu/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. E-kirja. Viitattu 4.11.2024.

<https://www.ellibs.com/book/9789520400118>. Vaatii käyttäjätunnuksen

Turun ammattikorkeakoulu 2024. AMK-opinnäytetyö. Viitattu 15.6.2024.

<https://tuas365.sharepoint.com/sites/Opiskelu/SitePages/AMK-opinn%C3%A4ytety%C3%B6.aspx#arviointi>. Vaatii käyttäjätunnuksen.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä n.d. Nuorille. Viitattu 23.10.2024.

<https://www.turunseurakunnat.fi/tule-mukaan/nuorille>.

Turun kaupunki 2022. Soveltavan liikunnan kehittämissuunnitelma 2023–2027.

Viitattu 13.5.2024.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/soveltavan_liikunnan_kehittamissuunnitelma_.pdf

Turun kaupunki 2024a. Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan esite, syksy 2023 ja kevät 2024. Viitattu 13.6.2024.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/soveltavaa_liikuntaa_s2023-k2024_paivitetty.pdf

Turun kaupunki 2024b. 2023–2024 Rajatonta liikuntaa – liikuntaa yli rajojen.

Viitattu 13.6.2024.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/rajaton_liikuntaopas_2023-2024_2_0.pdf

Turun kaupunki 2024c. Harrastamisen Turun malli. Viitattu

19.6.2024. <https://www.turku.fi/harrastamisen-turun-malli>

Turun kaupunki 2024d. Koulujen etsivä harrastustoiminta. Viitattu 1.7.2024.

<https://www.turku.fi/koulujen-etsiva-harrastustoiminta>

Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry 2024. Viitattu 10.6.2024.

<https://www.aistiyhdistys.fi/>

Vammaispalveluiden käsikirja 2023. Vammaisen lapsen oikeudet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.8.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-lapsen-oikeudet>

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2024. Sosiaalinen näkökulma. Viitattu

10.9.2024. <https://verneri.net/yleis/sosiaalinen-nakokulma>

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325. Viitattu 16.5.2024.

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2016/27. Viitattu 10.8.2024.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 4.6.2024.

[https://ym.fi/mita-on-kestava-](https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys#:~:text=Kest%C3%A4v%C3%A4%20kehitys%20on%20maailmanlaajuisesti%20alueellisesti%20ja%20paikallisesti%20tapautuvaa,ja%20talous%20ootetaan%20tasavertaisesti%20huomioon%20p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksenteossa%20ja%20toiminnassa.)

[kehitys#:~:text=Kest%C3%A4v%C3%A4%20kehitys%20on%20maailmanlaajuisesti%20alueellisesti%20ja%20paikallisesti%20tapautuvaa,ja%20talous%20ootetaan%20tasavertaisesti%20huomioon%20p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksenteossa%20ja%20toiminnassa.](https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys#:~:text=Kest%C3%A4v%C3%A4%20kehitys%20on%20maailmanlaajuisesti%20alueellisesti%20ja%20paikallisesti%20tapautuvaa,ja%20talous%20ootetaan%20tasavertaisesti%20huomioon%20p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksenteossa%20ja%20toiminnassa.)

Aisti ry:n harrastukset kevät 2024

Aistin toiminta kattaa erilaisia harrasteryhmiä (Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry 2023). Näistä ryhmistä uintiryhmä on liikunnallinen, nuorten ryhmän keskiössä on pelailu ja kokkailu, peliryhmä pelien ympärillä ja Sopulit pelailun, leikin sekä askartelun välillä. Aistin alle 18-vuotiaalle kohderyhmälle suunnattuja harrastuksia ja toimintaa ovat seuraavat (kevään 2024 tilanne):

- Aistin Uintiryhmät neurokirjon lapsille ja nuorille viikoittain
  - Alkeisryhmä (maksimimäärä 10 lasta)
  - Jatkoryhmä (maksimimäärä 13 nuorta)
  - Tekniikkaryhmä (maksimimäärä 10 nuorta)
- Nuorten ryhmä kaksi kertaa kuukaudessa (maksimimäärä 10 nuorta)
- Kaksi peliryhmää kaksi kertaa kuukaudessa (maksimimäärä 10 lasta tai nuorta)
- Sopulit kaksi kertaa kuukaudessa (1.–6.-luokkalaisille (maksimimäärä 10hlö)
- Yli-sopulit kaksi kertaa kuukaudessa, 6-9lk (maksimimäärä 10hlö)
- Aistin nuoret aktivistit joka toinen viikko 10–30-vuotiaille

Webropol-kyselytutkimus

1. Olen *

- Autismikirjon lapsen vanhempi
- Autismikirjon lapsen vanhempi ja lapsi/nuori yhdessä
- Autismikirjon nuori

2. Lapsen/nuoren ikä täysinä vuosina *

- 5–7
- 8–12
- 13–15
- 16–18

3. Asuinkuntamme on *

4. Mitä haluaisit(te) harrastaa tai mistä harrastuksesta hyötyisit(te)

- Luova toiminta (askartelu, piirtäminen, cosplay tms.)
- Liikunta (urheilulajit, tanssi tms.)
- Tekniset harrasteet (lautapelit, Legot, konsolit tms.)
- Muu, mikä?

5. Kerro nykyisistä harrastuksista ja harrastusmahdollisuuksista *

6. Onko harrastukseen osallistumiselle ollut joitakin esteitä, jos on, niin mitä? *

7. Miten olet(te) viihtynyt harrastuksessa? Miten ryhmän ohjaaja on huomionnut autismikirjoa? Jos teillä ei ole harrastuksia, siirtykää seuraavaan kohtaan, kiitos.

8. Mitä toivoisit(te) harrastusmahdollisuuksien suhteen?

9. Miten haluaisit(te), että autismikirjon lasten ja nuorten erityisyys huomioidaan harrastustoiminnassa? *

10. Mitä haluaisit vielä kertoa autismikirjon lasten ja nuorten harrastuksista Turun seudulla?

Webropol-kyselyn saatekirje

Hei,

Olemme Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita, ja teemme opinnäytetyömme autismikirjon lasten harrastustoiminnasta Turun seudulla. Toteutamme opinnäytetyömme toimeksiantona Turun seudun autismi- ja ADHD-yhdistys Aisti ry:lle. Kyselymme tarkoituksena on selvittää, vastaako nykyinen erityislapsille suunnattu harrastustarjonta kysyntää ja toteutuuko harrastustoiminta autismikirjon toiveiden mukaisesti. Lisäksi pyrimme tuomaan ilmi mahdollisia kehittämisen tarpeita kunnille ja järjestöille. Opinnäytetyömme tavoitteena on saada autismikirjon ääni kuuluviin ja parantaa osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa.

Webropol-kyselyn tarkoituksena on kerätä Aistin ry:n jäsenten ja seuraajien kokemuksia ja mielipiteitä autismikirjon lasten harrastustoiminnasta Turun seudulla. Kyselylomake on suunnattu 5–18-vuotiaiden lasten ja nuorten vanhemmille sekä heidän lapsilleen. Kysely on avoinna 1.6.2024-1.7.2024.

Kyselylomakkeeseen vastaaminen on anonyymia ja vapaaehtoista, ja käsittelemme saamamme vastaukset luottamuksellisesti ja salassapitovelvollisuuksien mukaisesti. Kyselyyn vastaajia ei voida yksilöidä ja alkuperäiset vastaukset poistetaan opinnäytetyön valmistuttua. Valmis opinnäytetyö tallennetaan ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokantaan. Opinnäytetyön voi lukea myös Aisti ry:n sivuilta sen valmistuttua.

Mikäli sinulla herää kysymyksiä liittyen kyselyyn tai opinnäytetyöhömmme, voit ottaa meihin yhteyttä. Yhteystietomme löytyvät alta. Sydämellinen kiitos ajastasi!

Ystävällisin terveisin Anna Eronen ja Sanna Tomukorpi

anna.-.eronen@edu.turkuamk.fi

sanna.tomukorpi@edu.turkuamk.fi

Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan esite, syksy 2023 ja kevät 2024

Liikuntapalvelujen ja urheiluseurojen järjestämä toiminta:

- **ASTERIX-LIIKUNTARYHMÄ 4–6-VUOTIAILLE.**

Pienryhmä, jossa harjoitellaan monipuolisesti perusmotorisia taitoja. Sopii hyvin lapsille, joilla on kömpelyyttä, arkuutta tai muita lieviä liikkumis-, tasapaino- tai käsittelytaitojen ongelmia. Järjestäjä Lahjan tytöt.

- **DANCEMIX PIENRYHMÄ 7–14-VUOTIAILLE.**

Lapsille, jotka haluavat oppia monipuolisesti tanssia ja perusliikuntataitoja pienemmässä ryhmässä, jossa on mahdollisuus yksilöllisempään ohjaukseen. Ryhmä soveltuu lapsille, joilla on haasteita sosiaalisissa tilanteissa, hahmottamisessa, tarkkaavaisuudessa tai isossa ryhmässä toimimisessa. Järjestäjä Lahjan tytöt.

- **LASTEN SOVELTAVA IHMEMAA 1–12-VUOTIAILLE.**

1–12-vuotiaille yhdessä aikuisen kanssa, sunnuntaisin 7 toimipaikassa. Tarjolla monenlaisia välineitä, toiminta on valvottua, ei ohjattua. Ihmemaan tarjoaa Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus yhteistyössä yhteistyökumppanien Ilpoisten koulun vanhempainyhdistys, Turun Pallokerho, Turun Jyry, Turun Nappulaliiga, Lahjan Tytöt ja Turun Weikot kanssa. VASTUORGANISAATIO: Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus

- **VOIMISTELURYHMÄ AURELIA N. 4–12-VUOTIAILLE.**

Pienryhmä, jossa harjoitellaan monipuolisesti perusmotorisia taitoja musiikin siivittämänä. Ryhmä tarjoaa yksilöllistä ohjausta ja sopii hyvin lapsille, joilla on haasteita esimerkiksi liikkumisen, tasapainon, aistien, lihasvoiman, välineiden käsittelyyn, kommunikoinnin tai kognitiivisten taitojen kanssa. Avustaja on tervetullut mukaan tarvittaessa. Järjestäjä: Turun riennon voimistelu.

- **VOIMISTELUTREENI 7-12-vuotiaille.**

Ryhmässä harjoitellaan voimistelun ja liikunnan perustaitoja. Tunneilla harrastetaan musiikkiliikuntaa erilaisia välineitä käyttäen sekä harjoitellaan rytmisen voimistelun välineiden käyttöä ja esiinnyttään ryhmissä. Järjestäjä: Turun urheiluliitto

- RATSASTUSKURSSI 6–15-VUOTIAILLE.

Kurssi sopii lapsille, joilla esim. down, lievä CP, alkuvaiheen lihastauti, reuma, dysfasia, adhd, autismi tai asperger, ja niille, jotka eivät käytä apuvälineitä. Kurssilla pääset ratsastamaan sekä hoitamaan ja varustamaan hevosta. Hinta 230 € (10 krt). Järjestäjä: Metsäkylän ratsastuskeskus.

- SOVELTAVA ALPPIHIIHTO.

Aisti-, liikunta- ja kehitysvammaisille, Hirvensalon hiihtokeskus, Kaksikerrantie 111 *Kelkkalaskettelua, jossa laskija pääsee ohjaamaan kelkkaa hiihdonopettajan avustuksella. *Soveltavaa hiihdonopetusta pienryhmissä tai yksityistunteina erityistä tukea tarvitseville pystylaskijoille suksilla tai lumilaudalla (käytössä mm. tukisukset, avustusaisat ja -sauvat, Riderbar ja Snowing). Avustajien, esim. vanhempien ja hoitajien, kannattaa tulla mukaan oppimaan avustamista ja yhdessä laskemista. Soveltavan alppihiihdon välineitä voi pyytää lainaksi vuokraamosta tai hiihtokoulusta. Järjestäjä: Hirvensalon hiihtokeskus.

- SOVELTAVA KEILAILU 7-16-vuotiaille erityislapsille. Kupittaaan keilahalli, sovellettu keilaaminen.
- NALLEPAINI-RYHMÄ. Järjestäjänä Turun voimamiehet.
- JÄÄKIEKKO / LUISTELUKOULU – TPS SPECIAL HOCKEY

Ala- ja yläkoululaiset. Kuvaus: "Erityislapsille suunnattu jääkiekkoryhmä, jossa pelataan lätkää sekä opetellaan luistelutaitoja. Soveltuu diagnoosista riippumatta lapsille, jotka pysyvät pystyssä luistimilla ja ymmärtävät pelisääntöjä." Järjestäjä: TPS.

- SPORTTITREENI 7-12-vuotiaat.

Painopisteenä leikit, joukkuepelit ja temppuradat. Järjestäjä: Turun urheiluliitto.

- SÄHKÄRIJALKAPALLO – POWER SOCCER 7-16-vuotiaille.

- SIRKUSLIIKUNTAA JA TRAMPOLIINIVOIMISTELUA.

Järjestäjä Turun sirkus. Kuvaus: “Erityisryhmät: Keskiviikkoisin klo 17.30–18.30 ja lauantaisin klo 11–12. Erityislapsia voidaan joissain tapauksissa integroida tavallisiin ryhmiin, mutta siitä pitää neuvotella tapauskohtaisesti ensin.”

- LUISTELUKOULU ERITYISLAPSILLE.

Erityistähdet-ryhmä on suunnattu käveleville tai yhden avustajan/apuvälineen varmistamana jäällä pärjääville. Luistelukoulu sopii hyvin lapsille, joilla on esim. down, lievä CP, lihastauti, reuma, adhd, näkö- tai kuulovamma. Luistelukoulussa opetellaan alkeita, kerrataan vanhaa ja opetellaan uutta. Voit ottaa avustajan mukaan. Järjestäjä: Turun riennon taitoluistelu.

(Turun kaupunki 2024a. Lasten ja nuorten soveltavan liikunnan esite, syksy 2023 ja kevät 2024. Viitattu 13.6.2024.soveltavaa_liikuntaa_s2023-k2024_paivitetty.pdf (turku.fi))

2023–2024 Rajatonta liikuntaa – liikuntaa yli rajojen

Soveltavaa liikuntaa Turussa ja Turun seudulla. Järjestäjinä ovat kunnat sekä yhdistykset ja muut toimijat.

- Uinti
- Alkeisryhmä ma klo 17.15–18. ja klo 18–18.45, sekä ke klo 17.15–18, uimataito 0 m.
- Jatkoryhmä ma 18.45–19.30 ja ke klo 18.15–19, uimataito 5–15 m.
- Tekniikkaryhmä ma 17.45–18.30 uimataito yli 15 m.
- Kuntouinti ma 18.30–19.15 uimataito yli 50 m.
- Kilpauintiryhmä kehitysvammaisille ma 19.15–20.15 Ryhmät järjestetään Impivaaran uimahallissa, Uimahallinpolku 4, Turku.

Ryhmät on suunnattu liikunta-, kehitys- ja aistivammaisille lapsille ja nuorille. Alkeis- ja jatkoryhmissä lapsilla oltava oma avustaja altaalla. Tekniikka- ja kuntouintiryhmissä paikalla yleisavustaja. Henkilökohtaisen avustajan tarpeessa olevan tulee hankkia avustaja itse tai tiedustella sosiaalitoimesta sen mahdollisuutta vammaispalvelulain puitteissa. Osallistuminen: 50 €/ kausi. Turun kaupungin Liikuntapalvelukeskus turku.fi/soveltavaliikunta.

- Mixtreeni

Ti klo 18.15–19, Jumppala, Siutlankatu 1, Turku. 17–29 - vuotiaille. Tunneilla tehdään monipuolisesti jumppaa käyttäen mm. jättipalloa, kuminauhaa, keppiä sekä puntteja. Lisäksi tanssitaan ja käytetään hyppynaruja. Tanssitaan, aerobikataan ja pelaillaan.

- Tanssiryhmä

La klo 11–12, 12–13 ja 13.15–14.15 Markulantie 1, Turku. Joka toinen lauantai, parilliset viikot. Ryhmä on tarkoitettu 10–17-vuotiaille erityislapsille. Ohjelmassa on monenlaisia nuorison suosimia tansseja. Osallistumismaksu: jäsenet 75 € kausi, muut 85 €/ kausi.

- Jalkapallo – Kaapon superfutarit

Oma Futisryhmä itsenäisesti liikkuville lapsille, jotka tarvitsevat päivittäisissä toiminnoissa erityistä tukea.

- Jalkapallo – Meidän jengi

Lieto. Ajankohta vaihtelee, treenit kerran viikossa. Ota yhteyttä ohjaajaan, jos olet tulossa. Soveltavan jalkapalloa ryhmä Liedossa. Ryhmä on tarkoitettu futiksesta ja hauskaista liikuntaharrastuksesta kiinnostuneille lapsille, nuorille ja aikuisille, joilla on jokin vamma tai erityisen tuen tarve. "Meidän jengi" treenaa kerran viikossa, treenipäivä vaihtelee kesä- ja talviaikaan, joten olethan etukäteen ennen mahdollista tuloasi yhteydessä soveltavan jalkapallon ohjaajaan. Treeneihin ovat myös avustajat tervetulleita mukaan

- Soveltava futis

Su 10–10.45. Jokelan koulun liikuntasali, Vanha Turuntie 4, Paimio Soveltava futis on lapsille ja nuorille suunnattua liikuntaa jalkapallon ja muiden pelien ja liikuntaleikkien parissa. Toiminnan sisältö muokataan puitteiltaan sellaiseksi, että jokainen voi osallistua siihen riippumatta omista lähtökohdistaan. Soveltava futis on erinomaista liikuntaa erityistä huomiota tai tukea tarvitseville lapsille. Ryhmässä ei ole yleisavustajaa.

- Salibandy

Ma 18–19 ja ti 17–18.30 Ruiskatu 8. Erityisryhmien salibandyjoukkue nuorille ja aikuisille. Osallistuminen 130 €/ kausi.

- Soveltava judo Raisiossa

Alkeiskurssi ti klo 17.45–18.45 ja su klo 16–17 Raision Ryhdin soveltavan judon ryhmä sopii niille, jotka tarvitsevat pienryhmässä henkilökohtaista opetusta. Judollista liikuntaa kunkin omien edellytysten mukaan. Alaikärajaa 8 vuotta, yläikärajaa ei ole.

- Parajääkiekko

Kelkkajääkiekko: la klo 11–12 Kupittaaan jäähalli, Hippoksentie 2, Turku. Kelkkajääkiekon harrasteryhmä soveltuu nuorille ja aikuisille, joilla on hyvä ylävartalon hallinta ja istumatasapaino sekä hyvä käsien toimintakyky. Paikalla yleisavustaja, henkilökohtaiset avustajat ovat tervetulleita mukaan. Osallistuminen 25 €/kk (1*/vk) tai 40 €/kk (2*/vko), lisäksi TPS:n lisenssikortti 35 €/ vuosi.

- Soveltava lystikäs

La 16.3. klo 13–15 Vaparin väestönsuoja, Kyynäräkatu 3, Kaarina

Tapahtuma on suunnattu kaikille erityistä tukea tarvitsevien lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Huoltajat leikkivät yhdessä huollettaviensa kanssa. Tapahtumassa on monipuolista liikunnallista tekemistä. Ei ilmoittautumista, tapahtuma on maksuton ja ikärajon.

- Soveltavan liikunnan Menoa Muksuille - tapahtumat Raisiossa

Tapahtumassa liikutaan yhdessä aikuisen ja lapsen kanssa. Temppurata ja erilaiset pelit kutsuvat seikkailuun ja mukavaan tekemiseen jokaisen oman taitotason mukaan. Tapahtuma on tarkoitettu tukea tarvitseville lapsille, joilla on haasteita motoriikan kanssa tai joiden liikunta kaipaa soveltamista esimerkiksi liikuntarajoitteen tai aistiherkkyyden vuoksi. Tapahtuma sopii myös lapsille, jotka kokevat arkuutta osallistua vauhdikkaisiin ryhmiin. Toiminta on valvottua, mutta ei ohjattua.

(Turun kaupunki 2024b. 2023–2024 Rajatonta liikuntaa – liikuntaa yli rajojen. Viitattu 13.6.2024. rajaton_liikuntaopas_2023-2024_2_0.pdf (turku.fi))